

695

”JO 100 VUOTTA OMAA LEHTEÄ”

KÄTILÖLEHTI 1896-1996

Liisa Rytönen

Jyväskylän yliopisto

Terveystieteen laitos

Hoitotieteen

Pro gradu-tutkielma

Syksy 1997

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Terveystieteen laitos

TIIVISTELMÄ

RYTKÖNEN, LIISA: JO 100 VUOTTA OMAA LEHTEÄ- KÄTILÖLEHTI 1896-1996

Pro gradu-tutkielma 52 sivua ja 3 liitettä

Ohjaaja: Professori Riitta-Liisa Heikkinen

Hoitotiede

Joulukuu 1997

Kätilölehti kuuluu terveydenhuollon ammattilehtien joukossa perinteikkäimpiin. Lehden välityksellä tärkeä tieto välittyi kaikille kätilöille. Sitä tilattiin ahkerasti. Tutkimuksen tarkoituksena on saada käsitys siitä, ketkä Kätilölehden oikein kirjoittivat ja mitä asioita Kätilölehden kautta on välitetty kätilöille 100 vuoden aikana.

Tutkimus on laadullinen , kuvaileva tutkimus. Tutkimusaineistoksi valitsin Kätilölehden artikkelit vuosilta 1896-1996. Aineiston analyysimenetelmä on sisällönanalyysi, jonka suoritin käyttäen apuna luokitusrunkoa. Luokitusrungoksi muodostuivat tutkimusaineistosta itsestään ne sisällöt, jotka toistuivat artikkeleissa läpi vuosikymmenien.

Tutkimustulokset nousivat Kätilölehden artikkeleiden sisällöstä ja lehden päätoimittajista. Ammattilehden alkuaikoina Kätilölehden kirjoittivat ammatillisia ja lääketieteeseen painottuvia artikkeleita yksinomaan lääkärit. Lääkärit välittivät uutta tietoa kätilöille oman työkokemuksensa kautta sekä suomentaen ulkomaisia alan ammattilehtiä. Osa artikkeleista on luettavissa myös lääkäreille tarkoitetussa ammattilehdessä Duodecimissa. Kätilöiden itsensä laatimat kirjoitukset lisääntyivät vähitellen. Aluksi kätilöt kirjoittivat nimimerkein , vähitellen kätilöt alkoivat käyttää omaa nimeänsä kirjoituksissa. Nimimerkein ja nimellä varustettuja kätilöiden kirjoituksia oli lähes yhtä paljon. Kätilöiden omien työkokemusten välittäminen lisääntyi vähitellen lehden artikkeleissa. Kätilöt kiinnittivät huomiota lisäksi raskauden ja synnytyksen aikaiseen hoitoon, synnytyspaikkaan, perhekeskeisyyteen, perheen hyvinvointiin, sekä elämässä jaksamiseen yhteiskunnallisten muutosten yhteydessä. Kätilöt kirjoittivat artikkeleita myös ammatillisesta yhteistyöstä ja koulutuskysymyksistä. Erityisesti kätilökoulutuksen saaneiden päätoimittajien aikana artikkelit kansainvälisestä yhteistyöstä ovat lisääntyneet.

Avainsanat: Kätilölehti-ammattilehti, artikkeleiden sisältö, päätoimittajat

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen tausta	1
1.2	Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävät	2
2.	KÄTILÖLEHTI-AMMATTILEHTI	2
3.	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	5
4.	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	8
4.1	Tutkimusaineisto	8
4.2	Tutkimusmenetelmä	8
4.3	Tutkimuksen luotettavuus	12
5.	TUTKIMUSTULOKSET	13
5.1	Kättilölehden artikkeleiden sisältö aihepiireittäin vuosina 1896-1996 (N=3200)	13
5.1.1	Synnytykseen ja naistentauteihin liittyvät artikkelit	13
5.1.2	Muut taudit ja sairaudet sekä niiden hoitoon liittyvät artikkelit	14
5.1.3	Yhteiskunnalliset artikkelit	15
5.1.4	Koulutukseen liittyvät artikkelit	16
5.1.5	Ammattiyhdistystoimintaan liittyvät artikkelit	18
5.1.6	Yhteenvedo	19
5.2	Kättilölehden päätoimittajat ja heidän koulutustaustansa heijastuminen artikkeleiden sisältöön	20
5.2.1	Lapsenpäästöopin professori Gustaf Heinricius	21
5.2.2	Synnytysopin professori Carl Hahl	25
5.2.3	Naistentautien ja synnytysopin professori, lääket. ja kirurg. tohtori Seth E. Wichman	26
5.2.4	Naistentautien ja synnytysopin tohtori Rosa Lilja-Johansson	28
5.2.5	Ylikättilö, kättilötoimen tarkastaja Kersti Vuorjoki	33
5.2.6	Lääninlääkäri, Suomen syöpäyhdistyksen valistuspäällikkö Helmi Jaakkimainen	36
5.2.7	Naistentautien ja synnytysopin erik.lääkäri Anja Bardy	37
5.2.8	Kaupungin kättilö Aili Huttunen	38
5.2.9	Lääninkättilö Leena Valvanne	40
5.2.10	Kättilö, sairaanhoidon opettaja Maija Kennovaara	43
5.2.11	Toimittaja, hum.kand. Arja Laiho	44
5.2.12	Kättilö Kirsti Kolehmainen	45
5.2.13	Kättilö, ylihoitaja Merja Kumpula	46
5.2.14	Kättilö, erikoissairaanhoitaja Mervi Parviainen	48
5.2.15	Yhteenvedo päätoimittajista ja heidän koulutustaustansa heijastumisesta Kättilölehden aihepiireihin	48
6.	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	49
	LÄHTEET	53
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset- taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset- heijastuvat hoito- ja kättilötyöhön uudenaikaisina vaatimuksena. Menestyminen ammatissa vaatii sekä oman ammattialan erityistaitojen sekä yhteiskunnallisen yleistiedon hallintaa. Kättilökoulutuksen päämäärä on laaja-alainen ammattisivistys ja ammattitaito. Kättilökoulutuksen jälkeen opiskelija hallitsee hoito- ja kättilötyön tehtävissä vaadittavan teoreettisen ja käytännöllisen tiedon. Hänellä on herkkyys havaita yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia ja kyky ymmärtää niiden merkitys väestön terveyteen (Kättilön opetussuunnitelma 1996, katso. myös Meleis 1991) Koulutuksen tulee luoda läheiset yhteydet ympäröivään yhteiskuntaan. Yhtenä keinona tavoitteen saavuttamiseksi olisikin ammatti- ja järjestölehtien aktiivinen käyttö jo opiskeluaikana. Opiskelijoille välittyy kuva omasta ammattialasta sen perusteella, mitä he ovat koulussa lukeneet, keskustelleet ja kokeneet. ”Uusi oppikirja joka kuukausi” saattaisi saada oppilaiden mielenkiinnon vahvistamaan sekä koulutusta että muita yhteiskunnallisia toimintoja kohtaan. (Härkönen 1988.) Oletetaan, että kättilöiden ammattitaidon kehittyminen tapahtuu enemmän käytännön kokemuksen kuin teoretiedon avulla niin työssä (Lang 1993) kuin opiskelun aikana (Matintupa 1995). Oma ammatillinen osaaminen omassa ammattilehdessä olisi nähtävä velvollisuutena ja erittäin merkittävänä väylänä vaikuttaa oman tietoperustan vahvistamisessa . (Zion AB 1988.)

1.2. Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävät

Tämä tutkimus syntyi mielenkiinnosta kuvata Kätilölehden sisältöä tietynä aikana, siinä ilmeneviä muutoksia ja tarkastella, ketkä lehteen oikein kirjoittivat, sekä millaiset tapahtumat päätoimittajan mielestä olivat uutisarvoisia välittää lehden lukijoille. Tarkastelemalla Kätilölehden artikkelien sisältöä, voidaan luoda kuva Kätilölehden välittämästä tärkeästä tiedosta lukijoilleen. Painottuuko eri päätoimittajien aikana jokin alue muita enemmän, näkyykö päätoimittajien koulutustausta artikkeleiden aiheissa? Näihin kysymyksiin lähdin hakemaan vastausta tarkastelemalla Kätilölehtiä vuosilta 1896-1996. Tarkoitukseni on aktivoita lukijoita kirjoittamaan enemmän omaan ammattilehteen sekä rohkaista käyttämään ammattilehteä enemmän oppimateriaalina ajankohtaisen tiedon välittämisessä, oppikirjoista puuttuvien tietojen välittämisessä sekä ammatillisen osaamisen kehittämisessä.

Tutkimuksen tehtävät :

1. Minkälaisen aihepiirin tietoa Kätilölehti on välittänyt lukijoilleen 100 vuoden aikana?
2. Ketkä ovat olleet Kätilölehden päätoimittajat ja miten päätoimittajien koulutustausta heijastuu artikkeleiden sisältöön?

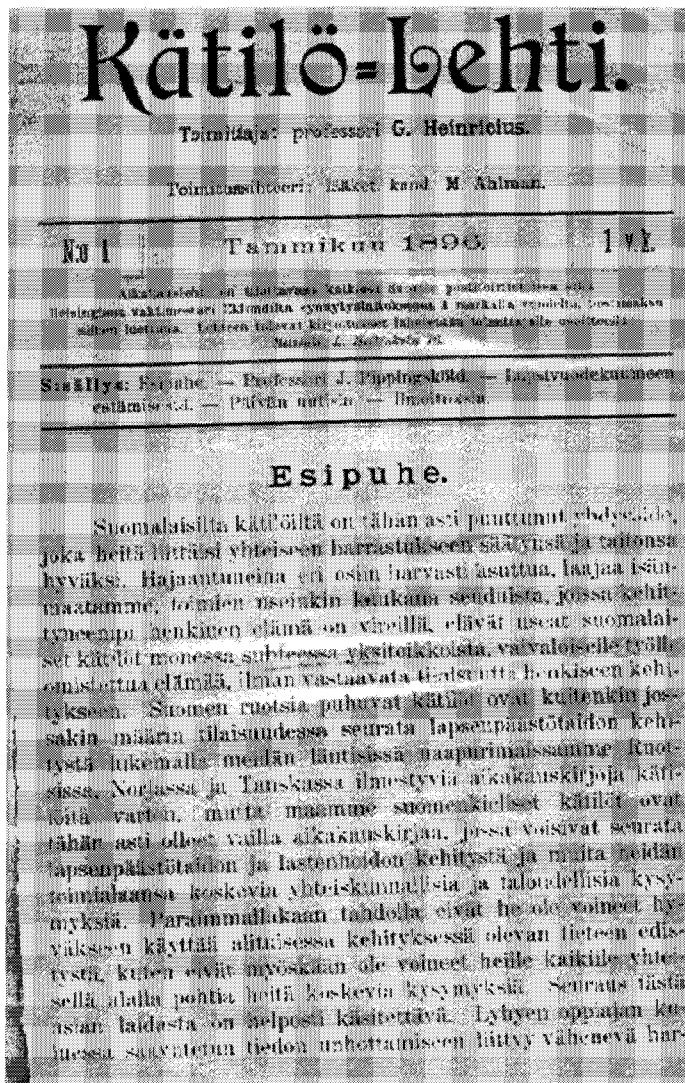
2. KÄTILÖLEHTI-AMMATTILEHTI

Suomalaisen aikakauslehdistön Valtion tekninen tutkimuslaitos (VTT) jaottelee seuraavasti:

-yleisölehtiä ovat julkaisut, joita valmistetaan ja markkinoidaan mahdollisimman laajoille väestöryhmille.

-pienryhmälehtiä valmistetaan ja markkinoidaan rajatuille ryhmille. Pienryhmälehdistä ammattilehdet käsittelevät tietyn ammattiryhmän ammattiin liittyviä yleisluontoisia asioita.

Ammattilehdiksi luetaan esim. yleisölehdet, ammattilehdet- ja järjestölehdet, mielipidelehdet sekä asiakaslehdet. Ammatti- ja järjestölehtiä on Suomessa tällä hetkellä 2019 lehtinimikettä (Suomen posti Oy tiedote.).

Kätilölehti v. 1896

Kätilölehteä voidaan pitää niin yleisölehtien kategoriaan kuuluvana erikoisaikakauslehtenä kuin pienryhmien kategoriaan kuuluvana ammattilehtenä. Kätilölehden levikki on n. 3500 kappaletta kuukaudessa ja vuosittain ilmestyvien lehtikappaleiden määrä n 50.000 .

Kätilölehden ensimmäinen 16 sivuinen numero ilmestyi 1. p:nä tammikuuta 1896. Lehden ensimmäisen vuosikerran oli tilannut 330 kätilöä, noin puolet ammattikunnasta. Lehden

Kätilölehti on maamme toiseksi vanhin ammattilehti Duodecimin jälkeen ja ensimmäinen suomenkielinen naisten ammattilehti. (Kätilölehti 1/1996). Kätilölehden esipuheessa professori G.Heinricius toivoi, että suomalaiset kätilöt mieltymyksellä ja harrastuksella tuleva suosimaan omaa aikakauskirjaansa. ”Se tulee sisältämään sellaisia kirjoituksia, jotka ovat kätilölle hyödyksi hänen tointansa harjoittaessaan, jotka lisäävät hänen tietojansa, ylläpitävät sitä hyvää, minkä hän on oppiaikanaan oppinut”(Kätilölehti 1/1896).

vuosikerta maksoi 3 markkaa ja lehti ilmestyi ensimmäisenä vuonna kuusi kertaa, yhteensä 102 sivua. Julkaistujen numeroiden lukumäärä on vaihdellut vuosittain. Vuonna 1996 lehden vuosikerta maksoi 220 mk ja lehden numeroita ilmestyi kuusi kappaletta, yhteensä n.200 sivua. Kättilölehden todellista lukijamäärää ei ole tutkittu. Lehteä tilataan Suomen lisäksi useisiin muihin maihin mm. Englannin ja Amerikan yliopistojen kirjastoihin. Kättilöopiskelijat saavat lehden 50 mk vuosihintaan.

Tässä numerossa I detta nummer	
Kättilöillä on Turussa pitkät perinteet	s. 3
Lapsensaannin laillisuus	s. 4
Legalisering av reproduktionen	s. 4
Kansainvälisen Kättilöliiton Councilin kokous	s. 6
International Confederation of Midwives 24th Triennial Congress	s.10
Jambo	s.18
Kättilöliiton hallitus tiedottaa	s.22
Kirjautuus: Lihan viisaus	s.23
Lapsentekopeli	s.23
Turvallitteilla suojataan elämää tehokkaasti	s.24
Kun hymy on kadonnut eikä uni enää tule	s.27
Kättilökursi 69	s.28
Kättilöliiton T-paidat	s.28
Kokouksia ja tiedotuksia	s.30

Kättilölehti v. 1996

Yleensä paljon lehtiä lukevat ihmiset ovat oman käsityksensä mukaan minäkuvaltaan keskimääräistä aktiivisempia ihmisiä monessa suhteessa: he käyttävät aikaa enemmän harrastuksiin ja ovat kiinnostuneempia yhteiskunnallisista asioista, myös maailmanlaajuisesti. Omaan ammattiin liittyvä lehti on heidän mielestään parhaimmillaan, työn kannalta hyödyllinen, asiallinen, asiapitoinen, kantaaottava ja perusteellinen. (Liimatainen 1986).

Ammattilehdet pyrkivät välittämään tietoa syvällisemmin, asioiden taustoja esilletuoden sekä julkaisemalla ajankohtaista alan tietoa uudistuksista ja tutkimuksista. Tavoitteena on, että ammattilehdet toimisivat myöhemminkin käytettävänä tiedonlähteinä ja ne olisivat hyödyksi lukijoilleen.

Ammattilehden välittämän tiedon odotetaan olevan ajankohtaista, mieluummin edellä aikaansa.

Ammattilehden merkitys on siinä, että lehteä lukevat ne henkilöt joihin tiedon halutaan kohdistuvan. Oman alan erikoislehteä luetaan intensiivisesti. Keskimäärin yhden lehden lukuaika on 39 minuuttia ja yli puolet ammattilehden lukijoista ottaa lehden uudelleen luettavakseen.

Ammattilehden lukutarkkuus on korkea. Noin 90 % lukijoista selaa lehden jokaisen sivun läpi. (Mediasidonnaisuustutkimus 1996). Tutkimus osoittaa, että kiinnostuksen kohteita ovat mm. ajankohtaiset puheenaiheet, oman alan uutuuudet (mainokset), koulutukseen liittyvät artikkelit, kansainvälinen kehitys ja yhteistyö muiden maiden kanssa.

Härkösen (1988) tutkimusraportissa ”Ammattilehtien opetuskäyttökokeilu” opiskelijat toteavat ammattilehdestä seuraavaa:

”Ammattilehdet antavat erittäin hyvin lisätietoa tämänhetken käytännön tilanteista...

”Lehti innostaa syventymään asioihin ja lisää kiinnostusta hankkia itse ajankohtaista tietoa alan lehdistä...

Samassa tutkimuksessa opettajat painottavat ammattilehtien olevan käytännönläheisiä, ajankohtaisia, näkemystä avartavia ja oppikirjaa täydentäviä (Härkönen 1988).

3. AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Hoitotieteen alueella on analysoitu kirjoitettua, valmista tekstiä hyvin erilaisista lähdeaineistoista. Jaatinen ja Raitala (1993) ovat tarkastelleet hoitotyön ammatin kehitysristiriitoja ammattikunnan kuvaamina käyttäen lähteenään terveydenhoitaja- ja sairaanhoitajalehtiä. Pietilä (1992) on analysoinut vuosina 1982-1987 Oulun Yliopistossa valmistuneita hoitotieteen lisensiaattitöitä. Kirjalliset hoitosuunnitelmat ovat olleet analysoitavina useaan otteeseen (Pelkonen & Perälä 1992). Åstedt- Kurki (1992) on tutkinut potilaskäsityksiä suomalaisten sairaanhoitajien kirjoittamissa hoitotyön oppikirjoissa v. 1912-1967. Nurmela (1989) on tutkinut kolmen hoitotyön oppikirjan antamaa kuvaa ihmisestä, terveydestä, sairaudesta ja sairaanhoitajan työn kvalifikaatiosta.

Aikaisempaa tutkimusta ammattilehdistä on hyvin vähän. Hakemistani tietokannoista hakusanalla ”ammattilehti, ammattilehden sisältö ,aikakauslehti” löytyy ainoastaan kaksi julkaisua. Manninen (1970) on laudaturtyönään tutkinut metsälehdien lukijoita ja lukemista. Pietilä (1988) on tutkinut Metsälehdien lukemista ja sitä miten perinteikäs lehti pystyy viemään perinteikkään asiansa lukijoille tuoreesti ja puoleensavetävästi. Tutkimusta Kätilölehden sisällöstä, viestistä, lehteen kirjoittajista tai lehden lukijoista ei ole julkaistu.

Mäkisalo (1992) on tarkastellut ammattilehtiä eettisen keskustelun kannalta, Härkönen (1988, 1994) on tarkastellut ammattilehteä oppimateriaalina. Kätilötyöstä on julkaistu useita kirjoja ja tutkimuksia (Hänninen 1965, Huttunen Jauhiainen 1989, Laiho 1991, Lang 1993 ja 1994, Leino-Kilpi 1995, Peni 1994, Pihlajaniemi 1992, Savolainen 1988, Soiva 1978, Styrman 1992, Vehviläinen 1983, Villikka 1981).

Vänttinen (1996) on tarkastellut ”Mitä kätilölehdissä kirjoitettiin synnyttäjän ja hänen perheensä synnytyksenaikaisesta hoidosta?” -analyysi vuosien 1987-1994 Kätilölehdistä. Näkökulma rajattiin vain synnyttäjän ja hänen perheensä synnytyksen aikaiseen hoitoon liittyviin artikkeleihin. Tutkimuksen mukaan Kätilölehteen kirjoittivat kätilöt, lääkärit ja maallikot. Aiheina artikkelissa olivat mm. luonnollisuus ja perhekeskeisyys, historia, synnytysympäristö sekä kätilön ja synnyttäjän välinen vuorovaikutus. Lääkärit käsittelivät lääketieteellistä hoitoa synnytyksen aikana. Maallikkokirjoittajat kirjoittivat mm. synnytysympäristöstä, isyydestä, vaihtoehtoisista synnytysmuodoista . Tutkimusartikkeleita aineistosta (n=61) löytyi ainoastaan kaksi. Tutkimuksen mukaan Kätilölehti vastaa ammatillisen toiminnan kehittämishaasteisiin korkeintaan tyydyttävästi.

Vänttinen (1996) on lisenssiaattitutkimuksessaan ”Kättilö synnyttäjän ja hänen perheensä hoitajana- tulevaisuusorientoitunut delfitutkimus kättilön kvalifikaatioista muuttuvassa toimintaympäristössä” tutkinut synnyttäjää ja hänen perhettään hoitavan kättilön kvalifikaatioita toimintaympäristön muuttuessa vuoteen 2020. Tutkimuksessa on käytetty lähteinä mm. Kättilölehtiä vuosilta 1991-1994 selvittämään kättilötyötä. Tutkimuksen mukaan kättilön peruskvalifikaatiovaatimus synnyttäjän ja hänen perheensä hoidossa vuonna 2020 nähdään erilaisina yksilön, työtoiminnan ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen vaatimina valmiuksina, joita koulutuksen on tuotettava.

Nätkin (1997) väitöskirjassaan ”Kamppailu suomalaisesta äitiydestä” pohtii suomalaista äitiyttä ja väestöpolitiikkaa äitien omaelämäkertojen ja äitiydestä käytyjen asiantuntijakeskustelujen pohjalta. Tarkastelun kohteena ovat naisliikkeen suhde väestöpolitiikkaan, syntyvyyden säännöstely, väestöpolitiikan vaikuttajanaiset, äitiyden ja ansiotyön yhdistäminen sekä siveellisyyskysymykset osana äitiyden määrittelyä. Tutkimuksessa käytetään ammattilehtiaineistoina lehtiä Avioliitto ja lääkäri, Lääkäri ja yhteiskunta sekä Kättilölehteä. Kättilölehtiaineisto koostuu 178 artikkelista vuosilta 1942-1972. Perusteluiksi Kättilölehden valintaan tutkimusaineistoksi Nätkin mainitsee mm. ”Kättilölehti on varsin väestöpoliittinen, mutta kansantajuisempi, käytännöllisempi ja enemmän naisiin suuntautunut, kun taas Väestöliiton lehdet ovat kliinisempiä. Kättilölehdet valitsin myös siksi, että kättilöitä pidettiin merkittävänä, suorastaan strategisen tärkeänä väestöpoliittisena ja kansanterveystyötä tekevänä ammattikuntana, sillä kättilöt vierailivat kodeissa tai heillä muuten oli lähikontakti äiteihin”

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1. Tutkimusaineisto

Tutkimuksen kohderyhmäksi valitsin kätilöille tarkoitetun ammattilehden, Kätilölehden.. Tutkimusaineistoksi muodostui kirjallisesti tuotettuina dokumentteina Kätilölehden sisältö. Kätilölehden vuosikerrat sain lainaksi Helsingin ammattikorkeakoulun Kätilöopiston kirjastosta. Osaan vuosikerroista tutustuin Kätilöliiton toimistossa. Kätilölehden vuosikerrat olivat alkuperäiskappaleita. Osa lehdistä oli nidottu kirjaksi, vuoteen 1975. Vanhimmat lehdet olivat jo kellastuneet ja vaativat hellävaraisen käsittelyn.

Kätilölehden perusti lapsenpäästöopin professori Gustaf Heinricius vuonna 1896. Kätilölehden 100 vuotisjuhlaa vietettiin vuonna 1996. Professori Heinricius perusti lehden kätilöiden yhdyssiteeksi. ” Suomalaisilta kätilöiltä on tähän asti puuttunut yhdysside, joka heitä liittäisi yhteiseen harrastukseen säätynsä ja taitonsa hyväksi. Hajaantuneina eri osiin harvasti asuttua, laajaa isänmaatamme, toimien useinkin kaukana seuduista, jossa kehittyneempi henkinen elämä on vireillä, elävät useat suomalaiset kätilöt monessa suhteessa yksitoikkoista, vaivalloiselle työlle omistettua elämää, ilman vastaavaa tilaisuutta henkiseen kehitykseen” (Heinricius, Kätilölehti 1/1896).

Kätilölehden sisällöstä vuosilta 1896-1996 tutkimusaineistoksi ja tietolähteiksi valitsin 3200 artikkelia. Aluksi olin tietolähteiksi ottanut myös lehdessä olleet mainokset, ilmoitukset ja huomionosoitukset, mutta tästä työstä jouduin ne jättämään pois.

4.2. Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus on laadullinen, kuvaileva tutkimus ja aineiston analyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Jokainen laadullinen tutkimus on erilainen ja omalla tavallaan ainutlaatuinen.

Tutkimustehtävä ohjaa aineiston analyysia, mutta mukana on koko ajan myös tutkijan esiymmärrys ja jonkinlainen johtoajatus tutkimuksen keskeisistä teemoista. (Varto 1992, Åstedt-Kurki 1992).

Tässä tutkimuksessa esiymmärryksen lähtökohtana oli työssäni sairaanhoidon opettajana havaitsemat Kättilölehden sisältöön liittyvät asiat. Olin käyttänyt Kättilölehtiä oppimateriaalina jonkin verran, lähinnä synnytykseen ja naistentauteihin liittyviä artikkeleita Mielenkiinnon kohteeksi nousi erityisesti mahdollisuudet hyödyntää Kättilölehtiä opetuksessa enemmänkin. Kättilölehtiin ja taustakirjallisuuteen perehtymisen myötä intuitiivinen käsitykseni siitä, että ”lehdissä on jotain enemmän” vahvistui ja halu paneutua asiaan syvällisemmin muotoutui tutkimustehtäväksi.

Sisällönanalyysi voi olla määrällistä ja laadullista. Määrällisessä sisällönanalyysissä tieteellisiä pelisääntöjä noudattaen kerätään aineistosta havaintoja määrällisessä muodossa (Pietilä 1973). Laadullisessa sisällönanalyysissä korostuu aineiston impressionistinen tarkastelu sekä merkityksien etsiminen ja ymmärtäminen. Tutkimusaineisto järjestetään jollakin tavoin perustellusti analyysia varten ja näin voidaan tarkastella sen sisältöä. Sisällönanalyysin pohjalta ei voi tehdä suoraan johtopäätöksiä, vaan se tuottaa raaka-aineen teoreettiseen pohdintaan. (Hirsjärvi & Hurme 1985, Grönfors 1982).

Sisällön analyysissä tutkittavat ilmiöt yhdistetään dokumenttien konkreettiseen sisältöön sisältöluokkien avulla. Sisältöluokkien laatimisen perustana voi olla tutkimusaineisto tai jokin ulkopuolinen käsitejärjestelmä. Ensimmäinen lähtökohta valitaan kun halutaan kuvata aineistoa mahdollisimman hyvin. Toinen lähestymistapa on hedelmällinen, kun halutaan selittää jotakin sisällöllistä ilmiötä tai jonkin sisällöllisen ilmiön avulla jotakin muuta ilmiötä. (Pietilä 1973).

Tässä tutkimuksessa sisältöluokat ovat muodostuneet aineistosta käsin. Sisältöluokkien operationaalinen määrittely muodostuu sellaisista sisällön osista, joiden voidaan katsoa ilmaisevan jotakin tutkittavaksi asetetusta ilmiöstä (Pietilä 1973).

Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysi eteni seuraavalla tavalla:

Luin Kättilölehdet vuosilta 1896-1996 useaan kertaan ja siitä sain alustavan kokonaisvaikutelman. Hämäläisen (1987) mukaan oikeiden johtopäätösten tekeminen edellyttää tutkijalta huolellista paneutumista aineistoon, tämän vuoksi aineiston lukeminen useaan kertaan on välttämätöntä.

- luin /selasin koko lehden
- luin sisällysluettelon
- kirjasin muistiin päätoimittajan
- kirjasin ketkä lehteen olivat kirjoittaneet

Lehdestä valitsin harkinnanvaraisesti ja perustellusti ne artikkelit, joiden aihepiiri toistui useaan kertaan eri vuosikymmenien aikana. Identifioin aineiston juoksevin numeroin, niin että jokainen artikkeli sai oman numeronsa ja säilyttivät ajallisen järjestyksensä.

-kirjasin artikkelin ydinsisällön (otsikon, ydinajatuksen, lauseen, ilmaisun) muistiin erilliselle paperille, jotta artikkelin sisältöön voisin palata niissä yhteyksissä, joissa ne esiintyvät Liite 1).

Aihepiiriltään toistuvat artikkelit luin uudelleen pitäen mielessä lehden tarkoitusta ammattilehtenä kättilöille. Kvalitatiivisen aineiston analysoinnissa yhdistyvät analyysi ja synteesi. Analyyttisen prosessin avulla kerätty aineisto hajotetaan osiksi ja synteessin avulla saadut osat kootaan uudelleen . Grönforsin (1982) mukaan tämä vaihe on abstrahointia, jolloin tutkimusta

järjestetään siihen muotoon, että sen perusteella tehdyt johtopäätökset voidaan vaiheittain irrottaa yksittäisistä lausumista ja siirtää yleiselle käsitteelliselle ja teoreettiselle tasolle.

-artikkeleiden ydinsisällöt sijoitin sisältöä kuvaaviin luokkiin: Synnytys- ja naistentaudit, muut taudit: esim. diabetes, tuberkuloosi, sukupuolitaudit, yhteiskunnalliset asiat, koulutusasiat ja ammattiyhdistystoiminta.

Kirjoitettua materiaalia artikkeleiden ydinsisällöstä tuli yhteensä 20 tietokoneliuskaa. Tutustuin edelleen aineistoon ja artikkelin ydinsisällön ja aihepiireittäin tapahtuva kokoaminen olikin jatkuvaa vertailua eri aihepiirien ja alkuperäisen aineiston välillä.

Kun tutkimusaineisto oli näin järjestetty, tarkastelin kutakin aihepiiriä yksittäisenä osiona ja sitten lehteen kuuluvana kokonaisuutena. Tarkastelin kutakin aihepiiriä erikseen. Aineistoa analysoidessa tutkijan on osattava erottaa edustavat tapaukset ja poikkeustapaukset toisistaan. Edustavat tapaukset ilmaantuvat säännöllisesti ja niissä on johonkin sisältöluokkaan kuuluvaa kuvausta. (Field & Morse 1988). Tässä vaiheessa alkoi vähitellen muotoutua ja vahvistua kokonaiskuva Kätilölehden välittämästä ammatillisesta tiedosta. Aineiston analysointi oli jatkuvaa vertailua alkuperäisen aineiston ja eri aihepiirien välillä. Vaikka Kätilölehden sisältöluokat saattavatkin olla osittain päällekkäisiä, päädyin kuitenkin pitämään luokat erillisinä, jotta näin olisi helpompi kuvata Kätilölehden päätoimittajien koulutustaustan heijastumista artikkelinaihepiiriin.

Seuraavassa vaiheessa tarkastelin erilaisen koulutuksen saaneita päätoimittajia ja Kätilölehden aihepiirejä. Tämä tapahtui siten, että palasin jälleen alkuperäiseen artikkelin tekstiin ja arvioin päätoimittajan koulutustaustan heijastumista lehden artikkelin aihepiiriin.

4.3. Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuskysymykset liittyvät tämältyyppisessä laadullisessa tutkimuksessa siihen, kuinka hyvin käytetyllä sisällönanalyysimenetelmällä saadaan esille tietoja siitä ilmiöstä, josta tietoja halutaan (Pietilä 1976). Se, mitkä Kätilölehden artikkelit tutkimukseen valittiin, on luotettavuuden kannalta suuri merkitys, koska tarkoituksena on saada kattava kuva Kätilölehden lukijoilleen välittämästä tiedosta. Kätilölehden artikkeleiden valinta olisi voitu tehdä toisinkin, esim. satunnaisotannalla Kätilölehden vuosikerroista tai kunkin päätoimittajakaudelta. Otannassa tutkimuksen kohteeksi sattuneet artikkelit eivät mahdollisesti olisi sisältäneetkään sellaista tietoa, jota käsitellään myöhemminkin (Pietilä 1976). Tutkijan määräämien artikkeleiden valintaa puolsi se, että tutkija tutustui artikkeleihin sisältöön ja tietää aihepiiriin toistuvan eri vuosikymmenillä sekä tuntee tutkimusaineiston hyvin.

Tässä tutkimuksessa valitsin tutkimusaineiston, laati luokitusrunon tutkimusaineistosta käsin, suoritti sisällönanalyysin ja teki johtopäätökset. Mukana on koko ajan tutkijan esiymmärrys ja oma ajattelu Kätilölehdessä ammatillisena lehtenä ja on mahdollista ja todennäköistä, että sillä on ollut vaikutus tutkimustuloksiin. Luotettavuuden lisäämiseksi tutkija perusteli tehdyt valinnat ja raportoi tutkimuksen etenemisen. Näin lukijalla on mahdollisuus seurata ja arvioida tutkimuksen kulkua (vrt. Tynjälä 1991).

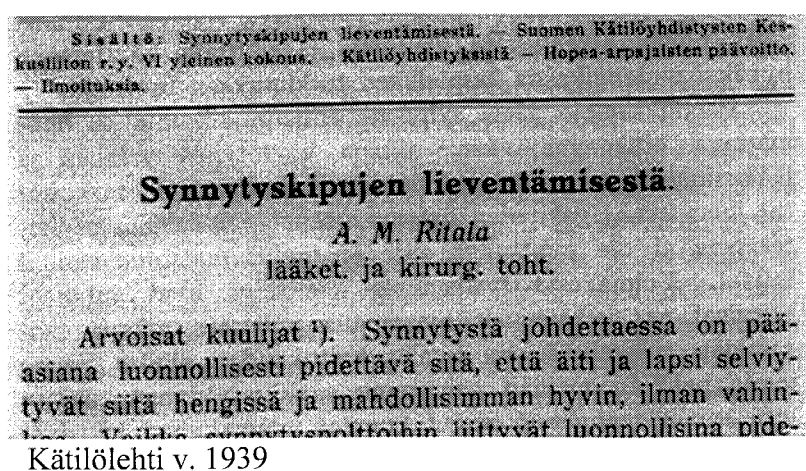
Luokitusrunko muodostui tutkimusaineistosta ja se täydentyi ja tarkentui edelleen tutkimuksen aineiston analyysin edetessä. Tutkimustulokset pyrin raportoimaan niin yksityiskohtaisesti, että analyysin etenemistä luokitusrunon mukaisesti on mahdollista seurata. Joitakin kohtia selkiytän autenttisilla lainauksilla ja kuva-aineistolla. Lukijoiden arvioitavaksi jää, onko tutkimuksessa

saatu esille olennainen Kättilölehden sisällöstä ja päätoimittajien koulutustaustan heijastumisesta artikkeleiden aihepiiriin. Pyrkimyksenä kuitenkin oli ”oikean” käsityksen esilletuomiseen.

5. TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Kättilölehden artikkeleiden sisältö aihepiireittäin vuosina 1896-1996 (N=3200)

5.1.1 Synnytykseen ja naistentauteihin liittyvät artikkelit

Kättilölehden artikkelit käsittelevät synnytysympäristöä ja syntymän hetkeä. Syntymän hetken tapahtumat esim synnytysasento ja kättilön käyttämät kivunlievitysmenetelmät näkyvät

kirjoituksissa. Esim. synnytystuolin ja kyykkösynnytyksen kuvauksia synnytyksenaikaisina hoitomuotoina kuvattiin jo 1900-luvun alussa. Synnytystä ja siihen liittyviä toimintoja kuvataan luonnollisina ja elämään kuuluvana. Koulutettu kättilö vertasi kouluttamattoman maallikkokättilön työskentelytapaa omaan työskentelyynsä. Lapsen tuloa ja elämää perheessä kuvataan lämpöisesti. Elämää kuvataan perhekeskisesti. Naisen tehtäviä perheen ja yhteiskunnan näkökulmasta käsitellään useissa artikkeleissa. Äitiysneuvonnan opetus aloitettiin vuonna 1934, jolloin Kättilöopiston yhteyteen perustettiin äitiysneuvola. Tällöin alettiin kiinnittää artikkeleissa huomiota myös raskaudenaikaan. kemukset ja tuntemukset pitkistä ja vaivalloisistakin työmatkoista välittyvä artikkeleista. Kokemukset synnytyksen hoidosta ja myöskin äidin synnytyksen aikaiset tuntemukset välittyvät kättilön kirjoituksista. Kättilöt kuvaavat myös

synnytyksen aikaisen hoidon muuttumista eri vuosikymmenien aikana. Erilaiset synnytystavat ja kokemuksia niistä kättilön työn kannalta välittyy artikkeleiden kautta. Artikkeleista välittyy synnytyksen hoidon onnistuminen esim. koti- ja saunasynnytyksissä. Useimmat nimimerkein kirjoittavat kertovat artikkeleissaan työssään sattuneista tapahtumista, jonka haluavat välittää kanssasisarilleen.

Kättilölehdessä käsiteltiin synnytyksen hoitoon liittyvää lääketieteellistä tietoa. Synnytyksen aikainen hoito kuvataan tekniseksi tapahtumaksi lääketieteellisine kivunlievitysmenetelmineen. Kättilöillä oli myös oikeus käyttää instrumenttejä synnytyksenaikana apunaan. Synnytyksen hoitoon liittyy useita komplikaatioita, joista kättilön on hyvä olla tietoinen, vaikka ei pystyisikään itse synnytyspaikalla auttamaan. Synnytykseen liittyvien komplikaatioiden perusteellinen tunteminen oli kättilöille tärkeää, jotta tarvittaessa voitiin ottaa yhteys lääkäriin.

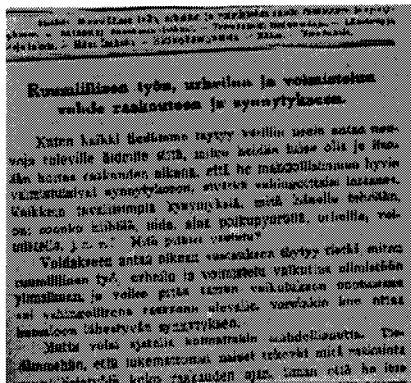
Kättilöt eivät yleensä kirjoittaneet naistentauteihin liittyvistä kysymyksistä. Lääkärit kirjoittivat artikkeleita naistentauteihin liittyvistä sairauksista. Lääkärit kirjoittavat ja kuvaavat kaikkia naistentauteihin liittyviä sairauksia. Sairauksien oireet ja niiden hoito kuvataan perusteellisesti. Lääkärit käyttävät artikkeleissaan lääketieteellisiä termejä.

5.1.2 Muut taudit ja sairaudet sekä niiden hoitoon liittyvät artikkelit

Kättilölehden artikkeleiden välityksellä lääkärikirjoittajat kuvaavat erilaisia tauteja, jotka saattavat sattua kättilön vaikutuspiiriin. Esim. tuberkuloosi, sukupuolitaudit, sokeritauti, silmäsairaudet, ihosairaudet, sydän ja verenpainetaudit jne. selvitetään laajasti ja perusteellisesti. Erilaisten tautien oireet ja hoitojen tunnistaminen on ilmaistu perusteellisesti. Hoitojen kehittyminen ja kulloinkin vallitsevat lääketieteelliset hoitokäytännöt selvitetään laajasti. Lääketieteellinen uusi

tieto eri taudeista välittyy artikkeleissa koko lehden ilmestymisen ajan. Lehden välityksellä näkyy lääketieteellisen tiedon kehittyminen raskaudenajan tautien hoidossa. Artikkeleissa käytetään lääketieteellisiä latinankielisiä termejä kuvattaessa tautia sekä diagnooseja. Lääketieteellisistä tutkimuksista ja tutkimustulosten tulkinnasta kirjoitetaan koko lehden ilmestymisen ajan.

5.1.3 Yhteiskunnalliset artikkelit

Kättilölehti v. 1921

Kättilölehti on välittänyt tietoa yhteiskunnassa tapahtuvista ilmiöistä. Suomalaisen yhteiskunnan valmistautumisesta sotaan ja sodassa selviytymistä sekä sodan jälkeisestä rakennustyöstä kirjoitettiin paljon. Yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset ja niiden vaikutus ihmisiin ilmenee kirjoituksissa. Lehden välityksellä saadaan kuva suomalaisten elämästä sodan aikana

erityisesti kuva perheeseen vaikuttavista asioista.

Artikkelit kuvaavat tarkasti ja laajasti väestön vointia eri vuosikymmenillä. Artikkelit käsittelevät mm. perheeseen, naiseen, työelämään, koulutukseen liittyviä muutoksia yhteiskunnassamme. Kättilöammattin vahvistuminen 1920-1970 luvulle tapahtui aikaan, jolloin kättilöt olivat keskeisessä asemassa suomalaisen äitien ja lasten ennaltaehkäisevässä terveydenhuoltojärjestelmän rakentamisessa. Yhteiskunnalliset artikkelit tartuntataudeista, huonoista asunto-oloista, huonosta hygieniasta ja ravitsemuksesta kirjoitettiin lehteen.

Tiedon välittäminen oli kättilöiden tärkeä tehtävä.. Kättilölehti julkaisi useimmat lait ja asetukset lyhentämättöminä. Lakiuudistusten tarkoituksena oli koskea koko väestöä ja Kättilölehti näin ollen soveltui uuden tiedon välittämiseen. Artikkeleissa kuvataan naisen merkitystä kodin,

perheen ja yhteiskunnan rakentamisessa. Tarkastelun aiheina olivat myös sivistyneistön ja rahvaan väliset yhteiskunnalliset eroavuudet, alkoholin vaikutus perheeseen, työttömyyden vaikutus perheeseen sekä yleensä naisen jaksaminen elämässä.

5.1.4 Koulutukseen liittyvät artikkelit

Yhteiskunnallinen asema, mihinä meikäläiset kättilönoppilaat kuuluvat. Näkyy seuraavasta luettelosta:

Vuosina 1893, 1894, 1895 ja 1896 oppilaitokseen kirjoitetuista oppilaista oli professorin tyttäriä 1, tuomarin 2, everstioutnaotin 1, papin 2, tilanomistajan 1, maanmittarin 1, kirjainpainajan 1, tarkastelijan 1, talonomistajan 3, työmestarin 1, lukkarin 1, sokerileipurin 1, kansakeulanolettajan 3, merimiehen 1, kalastajan 1, talollisen 20, torpparin 6, itsellisen 5, ajurin 1, juomanpanijan 1, luotsin 2, keskivearin 1, kultasepän 1, puusepän 5, sautarin 2, räätälin 2, sepän 6, värjäarin 2, nahkurin 3, naylläarin 1, vaskisepän 2, maalarin 2, levysepän 1, muurarin 1, puutarhurin 1, koneenkäyttäjän 1, postijoukon 1, veterinkuljettajan 1, asemamiehen 1, maapölkkin 1, sairaanhoitajan 1, vahtimestarin 3, työmiehen 13, rakennusmestarin 3, työjohtajan 2, ruoanpiijättären 1.

Kauppiaan vaimoja oli 6, maalarin 1, sepän 1, kansakoulunopettajan 1, vahtimestarin 1, talollisen 1, rautatienharjoittelijan 1, työmiehen 1, kontteristin 1, talonomistajan 1, puusepän 1, leipurin 1, työjohtajan 3, puutarhura 1.

Pölyojättäriä oli 12, klerikoulunopettajattaria 2, ompelijattaria 3, siivoojatar 1, keittäjatar 1, tullinhoitajan leski 1, kontterisrinleski 1.

Kättilölehti v. 1897

Kättilölehden perustaja

Heiriciuksen tavoitteena oli

tehostaa kättilökunnan koulutusta

Suomessa. Koulutetun kättilön

ajantasalla pysyminen ei ollut

itsestään selvää. Vuonna 1777

julkaistiin ensimmäinen Ruotsi-

Suomen valtakuntaa koskeva

kättilöohjesääntö, jossa määriteltiin mm. että kättilöiden oli oltava luku- ja kirjoitustaitoisia.

Kättilökoulutus alkoi Suomessa vuonna 1816 Turun synnytlaitoksella. Vuoden 1879 ohjesääntö

oikeutti kättilön hoitamaan itsenäisesti synnytyksen ja käyttämään myös instrumentteja apunaan,

ellei lääkäriä ollut mahdollista saada paikalle. Lääkärit tulivat mukaan synnytyksiin

kunnanlääkärijärjestelmän aikana 1880-luvulla. Tämän vuoksi Kättilölehti julkaisi kaikkien niiden

nimet, jotka ovat suorittaneet kättilökoulun sekä osallistuneet jatkokoulutuksiin. Tavoitteena oli

innostaa muita kättilöitä hakeutumaan koulutukseen sekä toivottiin yleisesti olevan tiedossa, kuka

on opinsaanut kättilö ja kuka itseoppinut kättilö. Koko lehden ilmestymisen ajan lehti on välittänyt

tietoa kätilöille tarkoitetusta koulutuksesta. Kätilötoimen harjoittaminen muilta kuin koulutetuilta henkilöiltä kiellettiin v. 1920. Kätilöiden työn vaativuutta on perusteltu moneen eri kertaan. Vielä 1930-luvulla kätilötutkinnon suorittamisessa oli läsnä lääkintöhallituksen edustaja. Vasta vuonna 1926 kätilöohjesääntöön lisättiin koulutusta koskevat osat. Koulutus pituus määrättiin 15 kuukaudeksi. 1880-luvulta peräisin ollut sääntö kätilön mahdollisuudesta käyttää synnytyksessä synnytyspihtejä edellytti koulutusta synnytyspihtien käytössä. Pihtikursseja pidettiin suoteen 1943, jolloin ne lopetettiin ja tilalle tuli kätilöiden kertauskurssit.

Kätilölehti on välittänyt kätilöille uutta tietoa niistä muutoksista, joita lainsäädännöllisesti tehtävän hoitamiseen edellytettiin. Vuonna 1944 säädetyt lait kunnallisista äitiys- ja lastenneuvoloista sekä kunnankätilöistä vahvistivat kätilökunnan asemaa. Ammatin sisältö laajeni pelkästä synnytysavustajasta äitiyshuollon asiantuntijaksi. Kätilön tehtävän hoitaminen vaati laajempia tietoja ja taitoja äitien ja lasten terveydentilan edistämiseksi. Naistentauteihin liittyvää tietoa Kätilölehti on julkaissut ilmestymisestään saakka. Kätilön työhön naistentautien hoidon erityisasiantuntijuus tuli vasta 1960-luvulla.

Kymmenvuotiskautena 1968-1978 julkaistiin koulutukseen liittyviä kannanottoja, eriäviä mielipiteitä, selvityksiä Kätilölehdessä yhteensä 72, Yksinomaan pääkirjoituksissa 21 kertaa. Koulutuskysymyksiin on palattu mm. kätilökoulutuksen uudistamisen yhteydessä. Kätilön kelpoisuusvaatimuksia hoitaa tehtäviään avoterveydenhuollossa ja sairaalassa käsitellään useissa artikkelissa. Koulutuksen sisällön kehittämistä ja uudistumista on pohdittu laajasti. Kansanterveyslain (1972) myötä kätilöiden kelpoisuusvaatimukset muuttuivat ja kätilökoulutuksen aikana saatiin pätevyys lähinnä synnytys-, lapsivuode- ja naistentautien osastoille.

1970-1980 luku toi Kätilölehteen uudestaan ilmauksia luonnonmukaisesta synnytyksestä. 1970-luvun feministiliike toi myös käsitteen aktiivisyntytyksensä ammattilehden artikkeleihin. Kätilölehden välityksellä saatiin tietoa uusista ajatuksista. 1970-luvun alussa hävinnyt kätilön- tutkintonimike palautettiin vuonna 1987. Tänäpäivänä koulutusta koskevat artikkelit käsittelevät teoreettisesti hallittua työtä ja ammatin laaja-alaisuutta.

5.1.5 Ammattiyhdistystoimintaan liittyvät artikkelit

Lapin Läänin Kätilöyhdistys r.y.

järjestää tutustumismatkan Gällivaaran sairaalan synnytys-klinikalle 28. 8. 1993. Yksityiskohtainen ohjelma ei ole vielä selvillä. Yhdistykseen kuulumattomat voivat myös osallistua matkaan. Lisätietoja ja alustavat ilmoittautumiset Kaija Vuorjoelle puh.työ 960/322 2522 koti 960/395 231.

Kätilölehti v. 1993

Kätilölehti julkaisi kaikkien paikallisten kätilöyhdistysten pöytäkirjat, osanottajat sekä kokouksissa käytetyt puheenvuorot.

Kokousten pöytäkirjat välittivät tietoa siitä, miten vaikeaa on kätilöiden yhteiskunnallinen ja taloudellinen asema. Yhtenäistä palkka ja eläketurvaa kuvaavat artikkelit on tarkoitettu kaikkien kätilöiden luettavaksi. Kätilöyhdistyksissä keskusteltiin seuraavista aiheista: Onko kätilön vala aiheellinen? Ovatko kätilöt Lääkintöhallituksen suojeluksessa tai ovatko he kuntain mielivaltaisen kohtelun alaisia? Mihin toimiin olisi ryhdyttävä kätilöiden vanhuuden eläkerahaston perustamiseksi? Millä tavoin saataisiin kätilöiden taloudellinen asema parannetuksi, erinomattain niiden, jotka työskentelevät maalaiskunnissa kovin pienellä palkoilla? Kätilöt olivat aluksi vilkkaassa yhteistoiminnassa oman ammattikunnan kanssa yhdistysten ja järjestöjen tiedotusten välityksellä.

Ammatillinen yhteistoiminta eri järjestöjä edustavien jäsenten kanssa tehostui vuonna 1968. Yhteinen työtaistelu oli yhdistävänä aiheena. Kätilölehti julkaisi useita yhteishenkeä luovia artikkeleita sillä seurauksella, että jatkossakin tehtiin eri ammattijärjestöjen kanssa tiivistä yhteistyötä. Tehy, Terveystieteiden ja sosiaalialan ammattijärjestö perustettiin

toimintaedellytysten luomiseksi järjestöjen edunvalvontatyölle. Kätilölehti toimi välineenä taistelussa kätilöiden järjestöllisestä itsenäisyydestä ja Kätilölehden olemassaolosta liki 20 vuotta. Tänä aikana lehden jokaisessa numerossa on artikkeleita, jotka käsittelevät yhteistyön edellytyksiä. Kätilölehti säilyi omana aikakauskirjana, jonka tehtävänä oli toimia kätilöiden yhteenkuuluvuuden tunnetta lujittavana.

5.1.5 Yhteenveto

Kätilölehden artikkeleiden aihepiireistä välittyy kuva suomalaisen kätilön laajasta ja itsenäisestä tehtäväkentästä. Kätilön työn sisältö on hyvin monipuolinen ja vastuullinen. Lehti välittää uutta tietoa yhteiskunnan eri tapahtumista ja muutoksista. Kätilön on ”hyvä tietää” hyvin erilaisia asioita. Kätilölehti on jo välittänyt tietoa siitä asiasta, mikä myöhemmin asetusteitse tulee kätilöiden työtehtäväksi. Synnytyksen hoito kuvataan hyvin tekniseksi toimenpiteeksi, mutta myöhemmiin lehti välittää tietoa kätilön ja synnyttäjän välisestä vuorovaikutuksesta.

Kätilöt saavat uutta tietoa eri taudeista. Näiden tautien ennaltaehkäisevä neuvonta siirtyy kätilöiden tehtäväksi. Esim veneeristentautien ja tulehdustautien ennaltaehkäisy kuuluvat kätilön toimenkuvaan. Naistentaudeista ja tauteihin liittyvistä oireista ja hoidoista lehti on kirjoittanut ilmestymisestään saakka, vaikka vasta myöhemmin tehtävät siirtyivät kätilöiden toimenkuvaan.

Kätilöiden ei ollut mahdollista osallistua koulutus- ja kätilöyhdistysten tilaisuuksiin, Kätilölehti oli ilmestymisensä alkuaikoina hyvin tärkeä yhteydenpitokeino kätilöiden välillä.. Erityisesti kätilöiden yhteydet ja kokemustenvaihto kansainvälisten järjestöjen kanssa välittyi lehden artikkeleiden kautta.

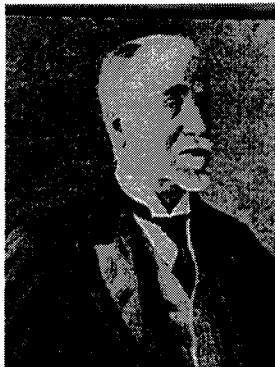
Lehden artikkeleiden aihepiirin perusteella kätilöiden tietämys synnytyksestä ja raskaudenaikaisesta hoidosta on laaja. Kätilö tietää synnytyksen lääketieteellisen hoidon. Kätilö saa tietoja synnytyksestä, raskaudesta ja niistä fysiologista muutoksista mitä naisessa tapahtuu. Artikkeleissa käytetään latinankielistä terminologiaa yleisesti. Kätilölehden teksti on suomenkielistä, mutta, kätilöiden kirjoittamat artikkelit saattavat olla murteella tai kansankielellä kirjoitettuja. Artikkeleiden perusteella kätilöille välittyy tieto niistä yhteiskunnallisista muutoksista, jotka aiheuttavat muutoksia kätilön työhön. Artikkelit kuvaavat kätilön työn sisältöä muuttuvassa yhteiskunnassa.

Kätilö on saanut laaja-alaista tietoa synnytyksen ja raskaudenaikaisesta hoidosta. Kätilön työtä eri tautien ennaltaehkäisevässä työssä kuvataan perusteellisesti. Kätilölehti välitti kätilöille ajankohtaista tietoa yhteiskunnallisista muutoksista, kätilöiden tehtävänä oli välittää tätä tietoa suomalaisille naisille. Artikkeleiden aihepiirit ovat käytännönläheisiä, kätilön työssä hyödyllisiä. Kätilölehti käsittelee juuri niitä aiheita, joita kätilötyössä tarvitaan. Kätilölehden julkaisemat artikkelit ammatillisesta yhteistyöstä on ollut ratkaiseva etu.

5.2 KÄTILÖLEHDEN PÄÄTOIMITTAJAT ja heidän koulutustaustansa heijastuminen artikkeleiden sisältöön

Kätilölehteen ovat artikkeleita kirjoittaneet lääkäri- ja kätilökoulutuksen saaneet henkilöt, sekä ns. maallikkokirjoittajat, joiden koulutustaustaa ei voida varmuudella tunnistaa heidän kirjoittaessaan nimimerkein. Artikkelin sisällön perusteella kirjoittajan voidaan olettaa olevan kätilö. Yhteiskunta- ja uskontotieteiden edustajat kirjoittivat artikkeleita lähinnä yhteiskunnallisista asioista. Hoitotieteellinen kirjoittelu on vasta lisääntymässä. Tutkimusongelmani toiseen kysymykseen etsin vastausta tarkastelemalla Kätilölehdessä olleita artikkeleita kunkin päätoimittajan aikana. (Liite2). Tavoitteenani on kuvailla kunkin päätoimittajakaudella

julkaistujen artikkeleiden aihepiirejä. Päätoimittajien tutustumisen kautta välittyy myös kuvaa Kättilölehden historiasta. Otsikoiksi olen valinnut artikkelin otsakkeen, joka mielestäni kuvaa kunkin päätoimittajan välittämiä pyrkimyksiä, niitä asioita, mitä päätoimittaja on halunnut välittää lukijoilleen. Artikkelit, jotka on päätoimittajaa kuvaavana otsakkeena, ei välttämättä ole päätoimittajan itsensä kirjoittama. Pyrin kuvailemaan ne kertomukset, joita päätoimittaja päätoimittajakautenaan on pitänyt tärkeänä välittää kättilöille luettavaksi. Tähän yhteyteen pyrin myös liittämään niitä tapahtumia, mitkä vaikuttivat artikkelin julkaisuun.

5.2.1 G.HEINRICIUS (1896-1915): Suomalaisilta kättilöiltä on tähän asti puuttunut yhdysside (Kättilölehti 1/1896)

Kättilölehden ensimmäisen päätoimittaja Gustaf Heinriciuksen aikana käsitellään synnytyksen ja naistentauteihin liittyviä lääketieteellisiä artikkeleita. Kättilölehdessä korostuu uuden tiedon välittäminen kättilöille, tarkoituksena pitää ajantasalla heidän aikaisemmat tietonsa. Kättilölehti välittää lääketieteellistä tietoa eri taudeista hyvinkin perusteellisesti. Artikkeleista tulee esille myös kättilökoulutuksen kehittäminen sekä kättilöiden ammatillinen yhdistyminen, kättilöyhdistysten perustaminen. Professori Heinricius paneutui kättilöiden yhteiskunnallisen aseman parantamiseen, lähtökohtana uuden tiedon välittäminen . Päätoimittaja kirjoitti itse useita artikkeleita tai suomensi ulkomaisista artikkeleista sopivia lyhennelmiä lehteen. Vakituksiksi avustajiksi lupautuneet lääkärit kirjoittivat joitakin artikkeleita, lähinnä eri tautien lääketieteellisistä hoidoista. Avustajiksi lupautuneet kättilöt kirjoittivat useita vuosia lukuisia artikkeleita. Kättilöt kirjoittivat mm. kättilön tehtävistä synnytyksen aikana. Nimimerkillä lehteen kirjoittajia oli vain muutama, artikkeleitten sisällöstä päätellen kirjoittajat olivat kättilöitä. Nimimerkillä kirjoittajat lähettivät lehden välityksellä viestejä työtovereilleen ympäri Suomea.

Lapsenpäästöopin professori Gustaf Heinricius kirjoitti Kätilölehden esipuheessa tammikuussa 1896 toivomuksen yhdyssiteestä, joka liittäisi suomalaiset kätilöt yhteiseen harrastukseen säätynsä ja taitonsa hyväksi. Olihan kätilökunta hajaantuneena eri osiin harvasti asuttua, laajaa isänmaatamme, toimien useinkin kaukana niistäseuduista, joissa kehittyneempi henkinen elämä oli jo vireillä, ja useat suomalaiset kätilöt elivät monessa suhteessa yksitoikkoista, vaivalloiselle työlle omistettua elämää, ilman tilaisuutta henkiseen kehitykseen (Kätilölehti 1/1896).

Lehden ensimmäinen artikkeli käsitteli ” Lapsivuodekuumeen estämistä”, olihan taudin estäminen kätilön tärkeimpiä tehtäviä. Kätilöille oli senvuoksi hyvin tärkeätä tuntea tämän vaaralliseen, lapsivaimon terveyttä ja henkeä uhkaavan, kätilön mainetta alentavan taudin syy ja tietää, kuinka sen syntyminen voidaan ja tulee tarkoituksen mukaisten toimenpiteitten kautta estää. (Kätilölehti 1/1896). Kätilöillä tuli olla puhtaat ja hyvin hoidetut kädet. Kätilöille välitettiin myös työn kannalta hyödyllistä tietoa, josta aikaisemmin ei oltu puhuttu tai kirjoitettu. Professori Heinrichs oli suomentanut artikkelin aseptiikan merkityksestä Finsk Tidskrift v. 1896 julkaiseman kirjoituksen mukaan. Suomalaiset kätilöt saivat tietoa Ignaz Phillip Semmelweisin opeista .

Heinriciuksen päätoimittaja kautena suomennettiin lääketieteellisiä artikkeleita "Jordemodern" lehdestä sekä julkaistiin osia hänen itsensä kirjoittamistaan oppikirjoista. Kätilöillä ei ollut omaa oppikirjaa saatavilla. Ensimmäinen kätilöille tarkoitettu oppikirja oli julkaistu jo vuonna 1513 saksankielisenä. Kätilölehden toimittamiseen olivat luvanneet apuaan tohtorit Clopatt, Rönnholm, v. Numers ja Lindholm Helsingissä, A. Nykopp Oulussa , G.Idman Tampereella. ohjaajakätilö Åhman Helsingistä ja Wiipurin synnytyslaitoksen ylikätilö Lindahl. Kätilölehden toimitussihteerinä oli lääkintöneuvos, lääketieteen lisensiaatti Frans Mikael Ahlman vuosina

1896-1909. Lehden artikkeleista vastasi ensisijassa päätoimittaja itse. Ylikättilö Gunilla kirjoitti lehden sivuille artikkeleita, tapausselostuksia ja jopa henkilökohtaisia kannanottojakin. Ylikättilön keskeisimpinä aiheinaan on ollut raskaus, synnytys, lapsivuodeaika, vastasyntyneen tarkkailu ja hoito sekä imetys.

Gustaf Heinriciuksen päätoimittajakautena lääketieteellisten artikkeleiden lukumäärä oli runsas. Artikkelit sisälsivät lääketieteellistä tietoa taudeista mutta myöskin artikkeleita kättilön ammatin kehittämisestä mm. ”Suomen kättilötoimesta ja sen parantamisesta”, sekä uutta tietoa imetyksestä artikkelissa ”Ohjeita Imettäjää valittaessa” (Kättilölehti 3/1899).

Kättilölehdessä oli lyhennyksiä erilaisissa yhdistyksissä, kokouksissa, opintopäivillä ja kansainvälisissä tilaisuuksissa (Axel R.Limnell: Tippuri naisessa; Uudenmaan läänin kättilöyhdistyksen kokouksessa 19 p. maaliskuuta 1913, Kättilölehti 1/1914) pidetyistä puheista ja esitelmistä. Tavoitteena oli luoda yhteishenkeä kättilöiden keskuudessa, sekä välittää tietoa muiden maiden kättilöoloista.

Ylikättilö Lindahlin artikkeleissa tulee esiin kaupunkilaiskättilön näkökulma työhön. Hän kuvaa ”opintokäyntiterveiset Pietarin lapsenpäästölaitoksessa” artikkelissa kättilöiden tehtäviä muualla maailmassa.. Lindahln kirjoitti myös ”eräs synnytystapaus” kertomuksen käsitellen synnytystä avustaneen ”muijan ” toimintaa Muolaassa. Nimimerkillä ”Kättilö saaristossa” kirjoittaa kokemuksistaan ”Eräs purjehdusmatka Loppiaisyönä” .” Lapsi-ämmä oli ennättänyt hoitaa synnytyksen, mutta lapsen pelastaminen jäi kättilön tehtäväksi (Kättilölehti 3/1914). Padasjoen kättilöksi v. 1885 nimitetty ja samaa pitäjää 50 vuotta palvellut Anna Niiranen kirjoitti kuvauksia tehtävistä, johon koulutettu kättilö alkeellisissa olosuhteissa elävän rahvaan keskuudessa joutui: ”Kun kättilö kenties läpimärkänä ja matkan vaivoista uupuneena saapui takamailta olevan köyhään

kotiin, ei hän useinkaan ehtinyt itseänsä virvoitella ja omaa uupumustaan ajatella, sillä työ odotti. Eikä se suinkaan supistunut synnyttäjän huomioimiseen. Kunhan sait päällimmäisiä yltäsi ja ympäristöä hieman silmäilyksi, oli alettava tehdä suursiivousta. Ensin pesit padat ja kattilat, sillä niissä olivat tavallisesti edellisen pesun jälkeen monet puurot palaneet pohjaan. Sitten siivoamaan vuodetta, jossa oli tavaraa jos minkälaista. Yleinen tapa näet oli, että käytetyt vaatteet viskattiin vuoteen pohjalle, jossa ne saivat olla, kunnes vietiin pesuun. Ajattelemista oli siinäkin, miten synnyttäjän saisi puhtaaksi, sillä yleensä ei peseydytty muualla kuin saunassa (kenties kaksi kertaa vuodessa, jouluna ja juhannuksena) eikä pesuastioita sen tähden ollut olemassakaan. Omien käsienkään pesemiseen ei tahtonut löytää sopivaa astiaa. Jos sattui olemaan jokin kiulu tai vaikkapa ruokakuppi puhtaana, pesin siinä... Lapsen pesin kuurnassa, jossa olutta juoksutetaan tai penkillä, oljilla”. (Kättilölehti 3/ 1899).

Päivän uutiset kertoivat kaikki kättilöoppilaiksi otetut ja valmistuneet. Vuoden 1895 kuluessa suoritti 45 oppilasta kättilötutkinnon. Kättilöopiskelijat olivat tulleet lähinnä etelä ja keski-Suomesta, Orimattilasta, Turusta Porvoosta, Hiittisistä ,Helsingistä, Iisalimesta, Tyrväältä ja Hausjärveltäkin oli lähdetty opintielle.

Yhteiskunnalliset tilanteet vaikuttivat kättilöiden työn sisältöön. Marraskuussa 1899 Kättilölehdessä oli seuraavanlainen ilmoitus;

” Kättilöntoimi Kuolajärven kunnassa julistetaan täten lapsenpäästötutkinnon suorittaneitten naishenkilöitten haettavaksi 30 päivän kuluessa. ...Huom. kättilö, joka olisi tottunut neulomiseen, myöskin voisi saada täällä töitä, jos kuinka runsaasti . Ei ainoatakaan neulojaa, naisten vaatteitten, löydy koko kunnassa” (Kättilölehti 5/1899).

5.2.2 Synnytysopin professori Carl Hahl (1915-1920) : Kehotus maamme kättilöille (Kättilölehti 5/ 1915)

Professori Hahlin aikaisissa artikkeleissa tulee esille hänen huolensa kättilöiden yhteiskunnallisesta huonosta asemasta. Naiset olivat tehneet vapaaehtoistyötä kaikkialla maailmassa. Humaani auttamistyö oli kuulunut naisten tehtäväksi. Palkkaa ei tarvinnut maksaa. Kättilölehden päätoimittaja kirjoitti useita artikkeleita ja vetoamuksia tavoitteena saada koulutetulle kättilölle kunnon palkka tehdystä työstä. Päätoimittajan artikkeleista tulee esille yhteiskunnalliset epäkohdat, joita käsitellään hänen päätoimittajakautenaan . Hahl ottaa kantaa myös kättilökoulutuksen sisältöön. Päätoimittaja kirjoitti itse useita artikkeleita, niin yhteiskunnallisista kysymyksistä kuin kättilökoulutuksen alaltakin. Lääketieteellinen tieto välittyy oppikirjojen kautta, jotka julkaistiin kättilölehdessä. Kättilöt kirjoittivat runsaasti kannanottoja eläkekysymyksistä sekä vertailuja koulutetun ja kouluttamattoman kättilöntyöstä. Useimmat kättilöiden kirjoittamat artikkelit olivat mielipiteenilmaisuja ja henkilöllisyys kätkeytyi nimimerkin taakse.

Professori Hahl kirjoitti ”Skandinavian maissa, Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa on jo jonkun aikaa ollut huomattavissa voimakas pyrkimys kättilöiden taloudellisen aseman parantamiseksi. Sitä varten olisi minusta erittäin tärkeätä voida esittää täydellinen selostus niistä olosuhteista, joissa kättilömme nyt elävät ja työskentelevät. Asian kaikinpuoliseksi valaisemiseksi, on aivan välttämätöntä, että näitä tietoja lähettävät kaikki, sekä kunnan- että kaupungin- ja yksityispraktiikkaa harjoittavat kättilöt” (Kättilölehti 5/ 1915).

Päätoimittajan artikkeleiden tavoitteena oli "mahdollisimman suuressa määrin valvoa kättilöiden omia harrastuksia ja etuja; niinkään annetaan siinä tietoja tärkeimmistä toimintailmaisuuksista kättilöyhdistyksissä ja seurataan sellaisia ilmiöitä eritoten Skandinavian maiden kättilökunnissa, jotka saattavat tuottaa jotakin lisää oman maamme kättilökunnan kehitykseen ja mahdollisesti tarjota uusia aloitteita työssä sen hyväksi, minkä kaiken lisäksi sopivilla kirjoituksilla tahdotaan kehittävästi vaikuttaa kättilöiden vaurastumiseen ammattitaidossaan" (Kättilölehti 6/ 1915).

Professori Hahl kirjoitti kättilöoppikirjat "Koneellisesta lapsenpäästötaidoista kättilöille" ja "Lapsenpäästötaidon oppikirja kättilöille". Oppikirjojen sisällöt julkaistiin lehdessä lyhennettyinä. Päätoimittajan tarkoituksena oli saada jokaiselle valmistuvalle kättilölle varmat toimintavalmiudet vaikeissa kotisynnytyolosuhteissakin. Kirjoittajat korostavat synnytyksen lääketieteellistä hoitoa.

S.E. Wichman

5.2.3. Naistentautien ja synnytysopin professori Seth E. Wichman (1920-1923): "Vuoden vaihteessa, Liityköön siis jokainen maamme kättilö heti lääninsä kättilöyhdistykseen ja tilatkoon pikimmiten äänenkannattajansa" (Kättilölehti 1/ 1920)

Seth E. Wichmanin aikana Kättilölehdessä käsitellään runsaasti kättilöohjesäännön tuomia muutoksia kättilöiden koulutukseen. Professori Wichman julkaisi omia lääketieteellisiä kirjoituksiaan ahkerasti. Hän esittelee perusteellisesti kättilön työhön liittyviä koulutuksellisia uudistuksia. Hänen päätoimittajakautenaan myös avustajaksi lupautuneet, kirurgian tohtori Laimi Leidenius, lääket. ja kirurgian tohtori L. Terhola olivat vakinaisia kirjoittajia lehdessä. Näiden avustajien laaja lääketieteellinen tuntemus tulee ilmi lehden artikkeleissa. Lehdessä julkaistiin kaikkien läänien kättilöyhdistysten vuosi -y.m kokousten

pöytäkirjat, joiden tavoitteena oli lisätä ammatillista yhdistymistä. Kätilöt kirjoittivat useimmiten edelleen nimimerkin taakse kätkeytyen

Lehti julkaisi S.E.Wichmanin pitämiä esitelmiä yleisessä kätilökokouksessa (Kätilölehti 2/1919): Synnytyslaitosten ja kätilö-olojen kehityksestä maassamme (Kätilölehti 1/ 1920). "Katsaus emänsyövän (carcinoma uteri) hoidon viimeaikaiseen kehitykseen" (virkaanastujaisesitelmä Helsingin Yliopiston juhlasalissa 16.4.1924). Wichman lisäsi laajasti kätilöiden ammatillisia tietoja ja taitoja lukuisilla kirjoituksillaan Kätilölehdissä sekä puhumalla yleisissä kätilökokouksissa. Hän laati myös säännöt vuonna 1919 perustetulle Suomen Kätilöyhdistyksen Keskusliitolle, sittemmin Suomen Kätilöliitolle.

Wichman työskenteli innolla kätilötyön hyväksi ja rohkaisi kätilöitä itseään kirjoittamaan lehteen sekä osallistumaan kätilöille tarkoitettuihin koulutustilaisuuksiin. Kätilöt rohkenivat myös kirjoittamaan tapaukskertomuksia, "Praktiikan alalta" omalla nimellään (Kätilölehti 6/ 1920) ja lehden välityksellä oli mahdollisuus saada vastaus ja selvitys työssä sattuneeseen tapaukseen. Nimimerkillä "Merkillinen tapaus lapsivuoteessa" kirjoitti tapaus selvityksen ja päätoimittaja vastasi lehden välityksellä. Kätilöillä oli näin mahdollisuus saada tietoja työhönsä liittyvissä kysymyksissä. Tämän laatuinen "ammatillinen koulutus" oli uudenlaista toimintaa Kätilölehden sivuilla.

Lääketieteellisten artikkeleiden määrä ja sisältö monipuolistui myös avustavien kirjoittajien ansiosta. Artikkelit "Vastasyntyneen silmien hoito", "Keltatauti raskauden aikana", " Kätilön puheaineista" (4/ 1921), "Sisäisen erityksen vaikutus elimistöön", " Hammasmätä ja sen esiintyminen lapsilla" (3/ 1924) tuovat esiin lääketieteellistä uutta tietoa kätilön työhön.

Wichmanin toimiessa päätoimittajana Kätilölehdessä, aputoimittajaksi oli lupautunut synnytys- ja naistautiopin professori Laimi Leidenius. Hänen syvälinen käsityksensä ja asiantuntemuksensa moneen yhteiskunnalliseen asiaan näkyy lehden monipuolisissa yhteiskunnallisissa artikkeleissa. (Äitiyshuollon uudet tuulet., Kansantaudit). Professori Leidenius oli Helsingin yliopiston ensimmäinen naisprofessori sekä Pohjoismaiden ensimmäinen vakinainen lääketieteen naisprofessori.

Rosa-Lilja Johansson

5.2.4 Lääketieteen lisensiaatti Rosa-Lilja Johansson (1923-1943):

Eduskunnan kokoontuessa (Kätilölehti 5/ 1924)

Päätoimittaja Rosa-Lilja Johanssonin aikana saatiin toteutettua monta kätilökunnan kehityksen kannalta tärkeää asiaa, kuten koulutuksen monipuolistaminen ja Kätilöopiston itsenäistyminen. Koulutukseen liittyvät artikkelit olivat keskeisellä sijalla päätoimittajan kirjoittamissa artikkeleissa. Kätilöt ilmaisivat lyhyitä mielipiteitään nyt jo omalla nimellään. Lehden välityksellä puututtiin 1930-luvulla ilmentyneeseen kätilöiden työttömyyteen. Yhteiskunnalliset ja ammattiyhdistystoimintaa käsittelevät artikkelit olivat keskeisiä. Päätoimittaja itse kirjoitti lukuisia artikkeleita myös yhteiskunnallisista kysymyksistä, mm äitiysneuvontaan liittyvistä asioista

Päätoimittaja Lilja-Johanssonin aikana Kätilölehden artikkeleiden kautta välittyi syvä huoli kätilöiden yhteiskunnallisesta tilanteesta ja heidän tulevaisuudestaan. Lääketieteen ja kirurgian tohtori Martti Siirala kirjoitti "Kätilöiden työttömyyskysymyksestä " marraskuussa v. 1931. " Yleiseen työttömyyteen vaikuttavat pääasiassa yleismaailmalliset syyt. Suomen kätilökunnan jäsenten työttömyysvaikeuksiin ovat syyt kuitenkin tuntuvammalta osaltaan etsittävisissä meille ominaisista oloista ja varsinkin kätilöitten valmistumisen liikatuotannosta." (Kätilölehti 5/1931)

"Kättilöiden valmistumiseen nähden voimme todeta seuraavat numerot: Vuonna 1900 suoritti kättilötutkinnon 58 kättilöoppilasta, Nyt hiljattain hankittujen tietojen mukaan on aivan viimeaikoina valmistuneita kättilöitä ilman tointa ja kättilötyötä ainakin seuraavat määrät:

-16.10.1929 tutkintonsa suorittaneista 20 kättilöstä 5 työtöntä

-15.04.1930 " 23 " 10 "

-17.08.1931 21 17

” Toisin sanoen jää viimeaikoina valmistuneista kättilöistä jopa yli 2/3 ilman mahdollisuuksia siihen työhön, jonka ammattitaidon hankkimiseksi he ovat suuriakin taloudellisia uhrauksia vaativan kurssin käyneet”(Kättilölehti 1/1931). Kättilöopiston johtaja Seth. Wichman esitti Lääkintöhallitukselle anomuksen määrärahasta palkata Kättilöopistolle lisähenkilökuntaa. " Ankara taloudellinen "aika ei kuitenkaan johtanut määrärahojen myöntämiseen. Mutta 1940-luvulla tilanne oli jo päinvastainen ja v 1942 maksettiin lääkintöhallituksen toimesta ns. kolmannentoista kuukauden palkka kertakaikkinen palkanlisä kaikille kunnanpalveluksessa laillisesti olleille kättilöille ehdolla, että heidän palveluksensa on yhtäjaksoisesti jatkunut vähintään 1.7.1942 alkaen puheena olevan vuoden loppuun (Kättilölehti 1/ 1943).

Päätoimittaja-aikanaan Lilja-Johansson paneutui kättilöitten edunvalvontaan , esim.- ”Eduskunnan kokoontuessa (Kättilölehti 5/1924) artikkelissaan. Eduskunta hyväksyikin hallituksen esityksen, säädöksen alimmasta palkasta ja luontaiseduista kättilöille. Kättilölehden päätoimittajana Lilja-Johansson otti selkeästi kantaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin sekä ilmaisi kantansa kättilöiden tärkeästä tehtävästä.

Ylikättilö Gunilla Lindahlin kirjoitti säännöllisesti kättilön työhön liittyviä kirjoituksia Kättilölehteen. Synnytystä kuvaavissa artikkeleissa hän korostaa kättilön ja synnyttäjän välistä yhteyttä, kättilöä synnytysavustajana. Hän korostaa artikkelissaan ” Synnyttäjän ensimmäinen

pesu ja desinfioiminen” kättilön aseptista toimintaa(Kättilölehti 5/193). Lindahl välitti lehden avulla terveiset Viipurin läänin kättilöyhdistysten kokouksista. Ylikättilö Lindahlin ajatus myös oli , että lehdelle olisi saatava kättilöpäätoimittaja.

Artikkeli ”Käynti Kättilötoimistossa” (Kättilölehti 5/ 1923) ilmentää syvällistä vuorovaikutuksesta lehden tekijöiden ja jäsenten välillä. " Meillähän on nyt Kättilö-toimisto, muistui mieleeni vieraillessani pääkaupungissa. Päätinkin pistäytyä katsomaan, mitä toimistoon kuului. Tapasinkin toimiston johtajattaren kotosalla, istumassa varsin tuumivan näköisenä työpöytänsä ääressä....Ensinnäkin sain suureksi ihmeekseni kuulla löytyvän vielä sellaisia kättilöitä, joilla ei ole edes omaa äänenkannattajaa tilattuna, niinmuodoin ei heillä ole pienintäkään aavistusta omien asioiden kulusta...Ihmetellen täytyy kysyä : mitä merkitsevät kokouksessa tehdyt päätökset, koska kättilöt eivät täyty velvollisuuttaan esim. virkapukukangastilauksia tehtäessä. Toistaiseksi vain kolmasosa kättilöistä on tilannut kankaan, ja kirjoissa on kokonaista 670 kättilöä....tunnetaan kättilöitten hetkellinen innostus jota kumminkin seuraa leväperäisyys päätöksiä täytäntöön pantaessa”.(Kättilölehti 10/ 1923) Kättilöt kirjoittivat omalla nimellään ammattiyhdistystoimintaan liittyviä artikkeleita sekä henkilökohtaisia tuntemuksia yhteiskunnallisten asioiden hoitamisesta.

Kättilölehden välityksellä päätoimittaja Johansson julkaisee artikkeleita Kättilöliiton toiminnasta voidakseen tiedottaa lukijoille, mitä liitto on aikaansaanut, mitä uutta suunnitellaan, mitä asioita parhaillaan ajetaan jne. Rosa-Lilja Johansson valittiin Kättilöyhdistysten Keskusliiton ensimmäisessä kokouksessa helmikuussa 1923 liiton puheenjohtajaksi ja samalla Kättilölehden päätoimittajaksi. Kättilöliiton puheenjohtajana hän toimi vuoteen 1941 ja maaliskuussa 1943 hän luopui päätoimittajuudesta.

Lääketieteen lisensiaatti Rosa-Lilja Johanssonin mukaan lehden tulee sisältää kirjoituksia ja selostuksia kättilön työalalta sekä lääkäreiden kirjoittamia lääketieteellisiä artikkeleita. Vuonna 1926 avattiin ensimmäinen äitiyshuollon neuvonta-asema Helsingin yliopiston naistautien poliklinikan huoneistossa. Se oli avoinna yhden tunnin kerran viikossa. Äitiysneuvonnan järjestämiseksi oli valtion vuoden 1935 talousarvioon otettu 100 000 mk:n määräraha. Kunnan järjestämän neuvonnan lisäksi Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Maitopisara ja Samfundet för Folkhälsan osallistui kustannuksiin. Päätoimittaja Lilja-Johansson otti äitiysneuvonnan kehittämisen tärkeäksi tehtäväkseen. Hänen kirjoittamissaan artikkeleissa korostuu kättilöille annetun tehtävän tärkeys.

Päätoimittaja Johansson kirjoitti itse eri aloilta lukuisia artikkeleita. Päätoimittajana hän piti huolta siitä, että hänen lehtensä sisälsi lääkäreiden ja yhteiskunnan vaikuttajien kirjoituksia. (Tuomari Heikki v. Herten: ”Lapsirikkaista kodeista mallikoteja”, Kättilölehti 6/ 1943, Tohtori: Edvard Björkenheim: ”Aivolisäkkeen ja sukupuolielinten keskinäinen suhde”, Kättilölehti 2/ 1934,- Lääkäri Martti Siirala: ”Ajatuksia Ehkäisykeinojen käytön neuvonnasta ja sukupuoliasiain neuvonta-asema”, Kättilölehti 1/ 1935). Martti Siiralaa pidetään äitiyshuoltotyön esitaistelijana. Hänellä oli erittäin laaja näkemys äitiydestä ja perheestä. Hän myös kirjoitti alan ensimmäisen julkaisun Äitiyshuollosta vuonna 1938. Siiralaa pidetään myös sukupuolineuvonnan uranuurtajana. Päätoimittajan Lilja-Johansson välitti tietoa suomalaisuudesta, isänmaallisuudesta (Lehtori Hertta Enkvist: ”Kalevalan riemuvuotena” Kättilölehti 2/ 1935) sekä eettisistä kysymyksistä, joista yleisesti kirjoitettiin vähän (A.J.Palmen: ”Rotuterveysopillinen sterilointi”, Kättilölehti 5/ 1935, Tri. Hannes Heikinheimo: ”Sielun terveydenhoidosta”, Kättilölehti 4/ 1943).

Päätoimittaja piti myös tärkeänä välittää tietoa uusista kirjoista: Gummeruksen uusia kirjoja-” Mitä jokaisen naisen tulee tietää”, Kätilölehti 8/ 1943. Kätilökoulutuksen opetussisältöön tuli gynegologian opetus.

Vuonna 1938 lääkintöhallitus vahvisti kunnankätilöitä varten johtosäännön, jonka mukaan veloitettiin antamaan ohjausta pienten lasten hoidossa ja suorittamaan äitiysneuvontaa. Johtosäännössä korostettiin yhteistyötä lääkärikunnan, synnytyslaitosten ja kunnan terveydenhoitajattarien ja kiertävien hoitajattarien kanssa. Vuoden 1937 äitiysavustuslaki velvoitti avustuksen saajat käyttämään neuvolapalveluja, tuolloin n. 11 % äideistä kävi raskauden aikana nevolassa. Kätilöt kirjoittivat omalla nimellään artikkeleita yhteistyöstä synnytyslaitosten ja lääkärikunnan kanssa. Erityisesti kätilöiden kirjoittamissa artikkeleissa välittyi kiinnostus lasten hoidon kehittämiseen yhteiskunnassamme.

Ajanjakso vuodesta 1939 aina 1940 luvun lopulle oli maassamme poikkeuksellinen kolmen aktiivisen sotavaiheen ja niitä seuranneiden vaikeiden vuosien tähden. Nämä ajat paljastivat ne vajavuudet, jotka rauhanajan terveydenhuollossa oli ollut. Lilja-Johanssonin artikkeleista heijastuu syvä huolenpito perheen, äidin ja lapsen hyvinvoinnista.

Viipurin sairaalan ylikätilö Gunilla Lindblad oli jo useana vuotena avustanut lehteä erilaisilla artikkeleilla. (Muistiinpanoja ulkomaiden lapsenpäästölaitoksista, Kätilölehti 5/1909, Synnyttäjän ruumiinlämmön mittaamisesta, Kätilölehti 6/ 1921, Nuorille Kätilöille, Kätilölehti 5/1925, Jälkipoltoista, Kätilölehti 5/1928, Minkä mitäkin Tukholmasta, Kätilölehti 4/1928, Vesterlund, Augusta, muistosanoja Kätilölehti 2/ 1931). Gunilla Lindbladin ansiosta lehteen tuli enemmän kätilöiden tekemien matkojen selostuksia. Hän itse kirjoitti matkakertomuksia tekemistään matkoista kaikkien kätilöiden luettavaksi. Matkakertomusten lisäksi hän selvitti erilaisia

hoitokäytänteitä synnytyksen ja naistentautien yhteydessä. Lindbladin kirjoitusten rohkaisemina Kätilölehteen ilmaantui kätilöiden kirjoittamia artikkelita ulkomaille tehdyistä matkoista.

12

Kersti Vuorjoki
Kätilölehti - Tiedotus- ja Seurakortti

5.2.5. Ylikättilö Kersti Vuorjoki (1943-1946): Vetoamus kätilöille (Kätilölehti 4/ 1944)

Päätoimittaja Kersti Vuorjoen aikana Kätilölehden aihepiireissä korostuu koulutukseen liittyvät kysymykset sekä yhteiskunnalliset asiat.

Yhteiskunnalliset muutokset olivat voimakkaita. Kätilöt tarvitsivat tietoa laaja-alaiseen tehtäväänsä äitiyshuollon asiantuntijana. Kätilöiden kirjoittamat artikkelit lisääntyivät, artikkelit käsittelivät syvällisesti synnytykseen ja raskauteen liittyviä kysymyksiä. Kätilöiden kansainvälinen yhteistyö lisääntyi ja kokemuksista välitettiin tietoa Kätilölehden kautta. Lääkärikirjoittajat toimivat nyt aputoimittajina, joskin jokaisessa numerossa pyrittiin julkaisemaan lääketieteellinenkin artikkeli.

Kersti Vuorjoki painotti lehden toiminnassa yhteiskunnallisten epäkohtien tiedostamista ja yhteistyön tärkeyttä. " Me ihmiset olemme vain luonnostamme niin hitaita huomaamaan toisen hätää ja vielä hitaammat niitä lievittämään. Me tarvitsemme siihen usein sivultapäin tulevaa sysäystä. Sinulla, kätilö, joka siellä Suomemme eri seuduilla omalla sarallasi äitiyssidena käyt jakamassa apua ja lievitystä kanssasisarillesi, Sinullakin on tilaisuus tasoittaa karjalaisten siirtosisartesi ja veljiesi kivikkoista tietä. Sinä voit torjua väärinkäsityksiä ja Sinä voit kolkuttaa sydämelle, joka on kivettymäisillään omassa itsekylläisyydessään. Siinä voit omalta osaltasi pyrkiä irrottamaan itsekkyyden siteistä käden, jonka apua niin kipeästi kaivataan ja voit opettaa huomaamaan, mitä merkitsee antamisen ilo."(Kätilölehti 3/1944)

Päätoimittajana Kätilöopiston ylikätilö, Kersti Vuorjoki toimi kahteen eri kertaan. Ensimmäisen kerran hän oli päätoimittajana v. 1943-1946 ja toisen vuosina 1948-1950. Helsingin Kaupungin kätilö Aili Huttunen huolehti toimitussihteerin tehtävistä.

Sodan paljastettua rauhanajan heikkoudet terveydenhuollossamme, vaatimukset kansanterveystyön pikaisesta kehittämisestä tulivat esiin lääkintälaitoksen ja terveydenhuoltotyössä mukana olleiden kansalaisjärjestöjen piirissä. Lait kunnallisista äitiys ja lastenneuvoloista sekä kunnan Kätilöistä ja kunnallisista terveystoimista annettiin vuonna 1944. Nämä lait merkitsivät valtakunnallisen äitiys - ja lastenhuollon organisaation luomista Suomeen. Kätilön asema vahvistui lopullisesti ja taistelu koulutettujen kätilöiden ja itseoppineiden paarmurskojen välillä saatiin päätökseen. Vuonna 1944 kolmannes äideistä kävi noin kaksi kertaa neuvolassa ja 1950-luvun lopulla 95 % äideistä kävi kuusi kertaa neuvolassa. Kätilöiden tehtävä synnytyksen ulosauttajasta lasten, naisten ja äitiyshuollon asiantuntijaksi vaati jatkuvaa kouluttautumista ja yhteiskunnallisten asioiden tiedostamista. ("Kolme tärkeää lakia, terveystoimilaki, neuvolalaki, laki kunnan kätilöistä", Kätilölehti 4/1944., "Neuvontatyö rintaruokinnan lisääjänä" Helmi Jaakkimainen, Kätilölehti 6/1944, dosentti Toivo Salmi: "Kätilöitten osuudesta rintaruokinnan edistämiseksi", Kätilölehti 5/ 1944,. Tohtori Erkki Leppo: "Äitiyshuollosta ja sen kohottamisesta Suomessa" ,Kätilölehti 5/ 1944 , Tri. Kaarina Kari:" Äiti kodin hygienian huoltajana", Kätilölehti 6/ 1944, Aari Voipio: "Isänmaanystävä Joulu", Kätilölehti 6/ 1944).

Raskaana oleville ja imettäville naisille sekä pikkulapsille annettavat ostokortit ja ylimääräiset ostoluvat aiheuttivat ongelmia, niinpä: "Koska on sattunut epätietoisuutta yllämainittujen ostokorttien ja ostolupien saamisessa, pyydetään kätilöitä neuvomaan raskaanaoleville ja imettäville äideille näitä asioita seuraavan Kansanhuoltoministeriön tiedotuksen mukaan".

(Kättilölehti 2/ 1945). Kättilöiden tehtäviin kuului nyt neuvonta yhteiskunnallisissa asioissa. Neuvonta sukupuolisairauksien ja tuberkuloosin vastustamistyössä oli jo aikaisemmin ollut kättilöiden tehtävänä.

Maailman terveysjärjestön myöntämä opintoraha soi kahdelle suomalaiselle kättilölle tilaisuuden suorittaa opintomatka aina Englantiin saakka sekä paluumatkalla Ruotsiin, Tanskaan ja Norjaan. "Matkakertomus -opintomatkalta Englantiin ja Pohjoismaihin 17.7-17.10-1948" sisälsi perusteellisen kuvauksen kättilökoulutuksesta ja -toiminnasta edellä mainituissa maissa.

"Kokemuksia äitivoimistelusta" - kättilön uusi työmuoto, sai Lahden kaupungin kättilön kirjoittamaan kokemuksiaan äitivoimistelun alkutaipaleelta (Kättilölehti 5/ 1949). Amerikan malliin "Jokaiselle naiselle ja miehelle, joka suunnittelee avioliittoon menoa" (Kättilölehti 4/ 1949) toivottiin lakisääteistä tutkimusta etteivät sairasta mitään sukupuolitauteja, "jos tällainen tutkimus olisi yleinen, olisivat vastaanaineet varmastikin paljon onnellisimpia, avioerot harvinaisempia ja lapset vähemmän hermostuneita." Professori Aarno Turusen esitys Kättilöiden opintopäiviltä (maaliskuu. 1950) käsitteli myös kättilöiden uutta työmuotoa -avioliittoneuvontaa." Tavoitteena on tehdä työtä korkeiden eettisten arvojen hyväksi , äitien, lasten ja kodin hyväksi". Neuvonta sisälsi ohjausta syntyvyyden säännöstelyssä, lapsettomuustapauksissa ja avioliittoon liittyvissä kysymyksissä. Päätoimittaja Vuorjoen aikana julkaistiin artikkeleita kättilön tehtävistä, joiden alkuperä liittyy muiden maiden hoitokulttuuriin. Kättilölehti toimi uusien hoitokäytäntöjen välittäjänä.

Kersti Vuorjoki painotti kättilöiden vastuuta. " Ei riitä että äitiysneuvolan ovet ovat odottavalle äidille avoimet. Kerran neuvolan kirjoihin saapuneesta äidistä on huolehdittava ja kättilön velvollisuutena on koko raskauden ajan olla tietoinen äidin terveydentilasta. Niinpä kättilön on

tarpeen vaatiessa tehtävä aloite ..." (Kättilölehti 6/ 1958). Lait äitiys- ja lastenneuvoloista sekä kunnankättilöistä loivat edellytykset äitiyshuollon kehittymiselle. Vuonna 1943 perustettiin lääkintöhallitukseen kättilötoimentarkastajan virka ja ylikättilö Kersti Vuorjoki oli ensimmäinen viran hoitaja. Äidit pääsivät koulutettujen kättilöiden hoitoon ja neuvolatoiminnan piiriin pysyvästi, niin että 1950-luvulla 95% äideistä käytti neuvolan palveluja.

Helmi Jaakkimainen

5.2.6. Lääninlääkäri, Suomen syöpäyhdistyksen valistuspäällikkö Helmi Jaakkimainen (1946-1947): ” Sananen äitiyssidokkoulutuksesta (Kättilölehti 2/1946)

Helmi Jaakkimaisen päätoimittajakautena. Kättilölehdessä käsiteltiin hänen edeltäjänsä esille tuomia asioita. Helmi Jaakkimainen ei itse kirjoittanut artikkeleita. Kättilöiden kirjoittamat artikkelit lisääntyivät ja artikkeleiden aihepiirit käsittivät koulutuskysymyksiä, yhteiskunnallisia asioita, ammattiyhdistystoimintaa ja synnytyksen ja naistentauteihin liittyviä kysymyksiä

Lakisääteiset uudistukset julkaistiin lehdessä tarkasti (Kättilölehdet 1946-1947) Kättilöt olivat hyvin tietoisia uudistuksista ja sen tuomista velvoitteista. Olihan esimerkiksi kättilöiden tehtäväkentän laajentumisesta johtuen pyrittävä ottamaan käyttöön äitiyssidokkoulutus nimike. Kättilölehti käsitteli niitä ohjeita, joita sisariksi aikovilta vaadittiin: ”käytännöllistä älyä, täsmällisyyttä, aloitekykyä, ripeyttä, tahdikkautta, arvostelukykyä ja oman itsensä unohtamista hoidettavan hyväksi”. Edelleen ”Äitiyssidokkoulutus pyrkii kehittämään oppilaistaan henkilöitä, jotka itsenäisesti pystyvät hoitamaan synnytyksen ja oman harkinnan mukaan määrittelemään ne tapaukset, jotka ovat sairaalahoidon tarpeessa. Tämän lisäksi tulee äitiyssidokkoulutuksen hallita naistautipotilaan hoito lääkärin johdolla sekä suorittaa valistustoimintaa naistautien

ehkäisemiseksi” Äitiyssisar-nimike ei vakiintunut käyttöön, mutta aatteet itsenäisesti synnytystä hoitavasta ammattihenkilöstä on edelleen voimassa .

Valistusta ja tietoa erilaisista syövistä ja niiden hoidosta kirjoitettiin useissa artikkeleissa vuoden 1946-1947 aikana mm. Emäsyövän hoito, Naisten sukupuolitaudeista, Uusi sukupuolilaki. Kätilöiden tehtäväkenttään lisättiin valistuksen ja tiedon jakaminen asiakkaille.

Anja Bardy

5.2.7. Naistentautien ja synnytysopin erikoislääkäri Anja Bardy (1947-1948): Lapin synnytystupaan tutustumassa (Kätilölehti 6/1947)

Kaupunginkätilö Annikki Tupala ja lääkäri Bardy julkaisivat yhdessä Kätilölehteä, lääkäri Bardyn ollessa päätoimittaja.

Päätoimittaja ei itse kirjoittanut artikkeleita. Kätilöt kirjoittivat nyt runsaasti erilaisia artikkeleita ja lääketieteellisten artikkeleiden osuus jää vähemmälle.

Vuoden 1944 lait kunnallisista äitiys ja lastenneuvoloista sekä kunnan kätilöistä ja kunnallisista terveystieteellisistä olivat vahvistaneet kätilön asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Vuonna 1947 laki lapsilisistä puhutti kätilöitä runsaasti. Kätilölehti välitti tietoa lakien vaikutuksesta kunnan kätilöiden työhön. Kätilölehden välityksellä kätilöt vaihtoivat ajatuksiaan ja kokemuksiaan työstään eripuolilla Suomea. Kätilölehden välityksellä voidaan seurata aukottoman äitiyshuoltojärjestelmän leviämistä maahamme. Äitiyshuollon ylin johto oli lääkintöhallituksella ja siellä toimivalla kätilötoimen tarkastajalla Kersti Vuorjoella (Kätilölehden päätoimittaja vv.

1943-1946 ja 1948 ja 1950). Uusien lakien toimeenpanossa kätilöillä oli ratkaiseva merkitys. Kätilöitä pidettiin merkittävänä, suorastaan strategisen tärkeänä väestöpoliittisena ja kansanterveystyötä tekevänä ammattikuntana (Nätkin 1997). Kätilölehden 1947-1948 vuosikerrasta yhteiskunnallisia artikkeleita oli runsaasti ja koulutuskysymyksiin painottuvia artikkeleita yhtä paljon. ”Neuvoloissa toteutettu äitiyssuojelu” (Kätilölehti 4/1947) ja ”Kätilön ammattityön muuttuminen ” (Kätilölehti 2/1948) kertovat yhteiskunnassa tapahtuvista muutoksista.

Aili Huttunen

5.2.8. Kaupungin kätilö: Aili Huttunen (1950-1956): Oppikaa synnyttämään kivuttomasti (Kätilölehti 5/ 1950)

Päätoimittaja Aili Huttunen kirjoitti kätilön työhän liittyviä artikkeleita. Synnytyksen ja naistentauteihin liittyvät artikkelit painoutuivat. Päätoimittaja kirjoitti myös koulutukseen ja ammattiyhdistystoimintaan liittyviä artikkeleita. Kätilöt kirjoittivat paljon kokemuksistaan äitisneuvolatyöstä. Kätilöt työskentelivät sekä sairaaloissa että kunnan palveluksessa. Kätilölehden artikkeleissa paneuduttiin syvällisesti kätilön työn kehittämiseen.

Kätilölehdessä kirjoitettiin synnyttäjälle uusista asioista, kuten synnytyskipun poistamisesta rentoutuksen ja hengitystekniikan avulla. Liikuntakasvatuksellinen oppi G.D.Readin rentoutuksesta ja hengityksen vaikutuksesta luonnolliseen synnytykseen välitettiin Kisakallion kesäkursseilla. Kätilöt olivat innolla mukana. (Kätilölehti 5/ 1950). Lääketieteellisen keinoin synnytyskipujen poistamisesta kirjoitti Keijo Soiva (Kätilölehti 4/ 1951) artikkelissaan. Hän suhtautui epäillen Readin väitteisiin, että ihmisen elimistön toiminnat, jotka ovat tarkoitettu luonnollisiksi, ovat kivuttomia. Luonnolliseksi tapahtumaksi on tarkoitettu myös synnytys. Joskin

on”myönnettävä, että synnyttäjällä, jota raskauden aikana on huolella ja ymmärtämyksellä hoidettu ja joka luottamuksella suhtautuu synnytykseensä, synnytys näyttää sujuvan helpommin ja vähimmillä kivuilla” Soiva toteaa artikkelinsa lopussa:” Readin menetelmä perustuukin itseasiassa siihen, että raskauden alusta lähtien synnytyksen loppuun saakka hoidetaan äidin sielu yhtä suurella huolella kuin kohtukin.” Kätilöt ja lääketieteellisen koulutuksen saaneet kirjoittajat vaihtoivat ajatuksia ja kokemuksia asiasta Kätilölehden välityksellä.

Päätoimittaja Huttusen julkaisemissa artikkeleissa näkyy yhteiskunnallisten asioiden vaikutus kätilön työhön. Ansioäidin asemasta yhteiskunnassa (Kätilölehti 6/1954) kirjoitettiin mm. ” Äiti harvoin selviää ansiotyöstään, kodin ja perheen hoidosta väsymättä ja hermostumatta liikaa”. Samassa artikkelissa kirjoitettiin ” Lapsen ja perheen kannalta olisi siis huomattavasti edullisempaa, jos perheenäiti jo nuoruudestaan saakka olisi valmistunut tehtäväänsä kodin ja perheen hoitajan ja keskipisteenä”. Äitiysneuvolan asiakkaaksi tuli nyt ansioäiti joka erilaisine elämäntilanteineen oli toinen kuin aikaisemmin.

Yhteiskunnallisten tukitoimien tunteminen oli oleellista kätilön työssä. Aborttilaki (1.7.1950) kytki laajan aborttikysymyksen äitiyshuollon tehtäväkenttään, jolloin maamme kätilöille avautuu uusi tie ja erittäin tärkeä toimiala. Mauri Rouhunkoski: "Kätilöitten osuus aborttilain toteutumisessa" (Kätilölehti 4/ 1959). Äitiysneuvola on sopivin paikka valistustyötä varten. Siellä joutuu kätilö näkemään ihmiskohtaloita niiden kaikessa kirjavuudessaan ja huomaamaan miten kohtalokasta jo onnellisen perhe-elämän kannalta on eläminen jatkuvan raskaaksi tulon pelossa (emt. s.278). Kätilölehden artikkeleista ilmenee muutos perheen jaksamisesta yhteiskunnassa.

Kätilölehden artikkeleista kuvastuu myös lämmin ja läheinen suhde uskonnollisiin kysymyksiin. Tammikuun ensimmäisessä Kätilölehden numerossa vuonna 1954 kirjoitti pastori Aulis

Savolainen rohkaisun sanoja kättilöille mm. ”Teidän tehtävänänne , hyvät matkasisaret , on seisoa vartiopaikallanne tuomassa apua ihmiselon aamunkoittoon, syntymähetkeen. Teitä katsotaan silloin. Teihin luotetaan...Te saatte sanoa, tuntiessanne ihmismahdollisuuden vähäisyyden: Äl pelkää! Jumala auttaa!” ...sovitan teihin kalliissa tehtävässänne Jumalan työvainiolla Paavalin sanat: Me olemme Jumalan työtovereita ”.

Leena Valvanne

14

Kättilö - Tutkimus ja Barbaerit

5.2.9. Lääninkättilö, valtiotieteen maisteri Leena Valvanne (1957-1985):

”Viisas kuulכון ja saakoon oppia lisää, ja ymmärtäväinen hankkikoon elämänohjetta...sananlaskut 1,5 (Kättilölehti 1/1960)

Päätoimittaja Leena Valvanteen aikana Kättilölehden artikkeleiden aihepiirissä korostuu ammattiyhdistystoiminta, koulutukselliset

kysymykset, yhteiskunnalliset asiat sekä synnytyksen hoitoon ja naistentauteihin liittyvät asiat. Päätoimittaja kirjoitti itse lukuisia artikkeleita kaikista eriaihepiireistä. Hän oli hyvin aktiivinen ja asioihin syvällisesti paneutuva päätoimittaja. Lääketieteellisiä artikkeleita on jokaisessa numerossa. Erityisesti päätoimittaja Valvanteen aikana esiteltiin kirjauutuudet jokaisen kättilön luettavaksi.

Ranskalaisen Madame Marthe Jayn kansainvälisen kättilökongressin juhlaesitelmä julkaistiin lehdessä (6/1957) ”Kättilö huomispäivän maailmassa, hänen koulutuksensa ja ammatillinen ja sosiaalinen tehtävänsä. Artikkelissa puolustetaan kotisyntyisiä. Kotisyntytyksen ideaan kuuluu rauha, itsemääräämisoikeus, mies ja kättilö, pehmeys eikä luonnollisuuden idea ole siitä kaukana”. ” Äitien ja lasten kuolleisuus kotisyntytyksissä vv. 1946-1955” julkaistiin Kättilölehdessä (5/1958). Suomessa kotisyntytyksen idea sai jälleen vastakaikua 1980-luvulla. Kättilölehdessä (6/1980) ja Duodecimissa (4/1980) Leena Valvanne pohtii” Keitä tarvitaan synnytyshuoneessa?

Kysymykseen vastataan artikkelissa: ”henkilöitä, joilla on siellä jokin tehtävä”. Äidin ja kättilön lisäksi ”hyvin valmennettu mies ei vain tiedä, mitä synnytyksen aikana naisen elimistössä tapahtuu, vaan hän on oppinut myös, miten hän voi auttaa naista mukautumaan synnytykseen, ennenkaikkea rentoutumaan”. Muutkin perheenjäsenet ja joku muu läheinen kuin isä voisivat olla mukana . Leena Valvanteen näkemys synnytyksestä perheen yhteisenä tapahtumana näkyy selvästi hänen kirjoittamissaan artikkeleissa. Kättilöt kuvaavat runsaasti kokemuksaan isän tehtävästä ja olemassaolosta synnytyssalissa syntymän hetkellä.

Kättilölehti julkaisi Kättilöliiton suorittaman työntutkimuksen (vv. 1957-58) . Tilanne kättilöiden tärkeästä merkityksestä äitiysneuvolatyölle oli horjumassa. Työnantajat alkoivat olla sitä mieltä, ettei kättilöillä ole työtä enää lainkaan. Alettiin puhua kättilön ”Suppeasta erikoistehtävästä avoterveydenhuollossa.(Kättilölehti 1/1958, 4/1959,6/1960). Kättilöpäätoimittajan kanta kättilöiden tehtävien supistamiseen oli selvä. Samoin hän käytti Kättilölehteä välineenä taistelussa ammatillisen yhdistymisen, koulutuskysymysten sekä yhteiskunnallisten artikkeleiden julkaisemiseen. Kättilölehdessä kirjoitettiin vuonna 1957 mm. ”Naiselle, Luomakunnan kruunulle”, ” Perhesiteet lujemmiksi”, ” Äidin ja lapsen välisestä suhteesta”, ”.Huoli perheestä, äidistä ja lapsista”, ” Alkoholistiperheen vaikeuksista” ,” Ihmissuhteiden hoitaminen”, ”Perheeseen kohdistuvasta huoltotyöstä”.

Saara Halla (Kättilölehti 7-8,1980) kirjoittaa ”Lukijan kynästä heinäkuun helteellä” :...Mitä kättilölehti on minulle merkinnyt? Mitä se on minulle antanut? Oma ammattilehti on jäsenkunnan tärkeä yhdistäjä. Kerran kuukaudessa ilmestyessään se luo yhteenkuuluvuutta, turvallisuutta ja ammattiylpeyttä...Kättilölehti on pitänyt minut alati muuttuvan ajan hermolla ammatillisesti. Se on opettanut , kouluttanut ja kasvattanut. Se on tiedottanut ja valanut uskoa...Kättilölehti on vuosien kuluessa tullut minulle entistä tärkeämmäksi.”

Kättilölehden linja kättilötyön ammatillisessa kehittämisessä on selkeä. Helmikuussa 1957 julkaistiin artikkeli ”Kättilön työ tutkimuksen kohteena” jonka tarkoituksena oli kartoittaa kättilön yhden viikon työmäärä, ja siihen käytetty aika. Lääkäriin vastaanotto, kättilön vastaanotto, kotikäynnit matkat ja muut työt sekä työn kohteesta- äideistä haluttiin tietoja. (Kättilölehti 2, 3 1957) Kättilölehden sisältöön uutena asiana tuli tutkimuksellisuus.

Ammatillista yhteistyötä ja kokemuksia kättilöiden työstä ulkomailla ja yhteyksiä ulkomaiden edustajien kanssa pidettiin yllä erilaisilla kongressimatkoilla. Raportteja ja terveisiä vaihdettiin lehden välityksellä: ”Kansainvälinen Kättilökongressi XII”, ”Avajaisesitys Rooman kansainvälisessä kongressissa”, ”Kauko-idän terveiset”, ”Ruotsin kättilöliitto tiedottaa”, ”Tanskan Kättilöliiton toimintakertomus”, ”Toimittajan Rooman kirje” (Kättilölehti 1/1960). Kättilöt kuvaavat artikkeleissaan tekemiään matkoja.

Kättilön tehtäviin tuli suuri muutos , kun kansanterveyslaki astui voimaan vuonna 1972. Se ei tuntenut äitiyshuoltoa ei kättilöä eikä terveystyöntekijää. Heidän tilallaan oli koko väestöön kohdistuva terveysneuvonnan suorittaja , terveydenhoitaja. Nyt lehden välityksellä keskusteltiin kiivaasti koulutuskysymyksistä ja pätevyyksistä (Kättilölehti 1970-1973).Kättilölehti julkaisi lääkintöhallituksen yleiskirjeen (6/1972) jossa määriteltiin ne tapaukset, jolloin terveystyöntekijä ja kättilö katsottiin päteväksi terveydenhoitajan virkaan. Kävi ilmi, että terveydenhoitajaksi pätevytyminen oli mahdollista 19 eri tavalla. Kolmannes koko kättilökunnasta hakeutui jatko-opintoihin (Kättilölehti 2/1975) Alkoi huutava kättilöpula (Kättilölehti 4/ 1977) sairaaloihin. Kättilölehdessä VV. 1968-1978 julkaistiin 72 koulutusta käsitteleviä artikkeleita, yksinomaan pääkirjoituksessa koulutusta käsiteltiin 21 kertaa. Kättilölehti on ollut mukana työväliseinä

kättilöiden koulutustaistelussa lähes 20 vuotta. Päätoimittajan koulutustausta ja näkemys ilmenee selvästi julkaistavaksi valittujen artikkeleiden sisällössä.

Maija Kennovaara,
nyk. Pajukangas

5.2.10. Kättilö, sairaanhoidonopettaja Maija Kennovaara, Nyk. Pajukangas (1985-1987): ”Pirttimuorista asiantuntijaksi”
(Kättilölehti 2/1986)

Maija Kennovaara jatkoi edeltäjänsä luomaa linjaa korostamalla synnytyksen - ja raskaudenaikaiseen hoitoon liittyvien tutkimuksellisten artikkeleiden tärkeyttä..

Kättilölehdessä julkaistiin sairaanhoidonopettaja Kaija Virjosen artikkeli: Pirttimuorista asiantuntijaksi. Artikkelissa referoitiin Munkki-Utusen (1985) ”Nainen ja hoitaminen” tutkielmaa hoitoalan historiasta. Kättilötyön omien juurien ja traditioiden tunteminen on tärkeää työn kehittämisessä. Virjonen toteaa mm. ”Hoitamisen historiaa ei voida tarkastella irrallisena asiana, vaan osana yhteiskunnallista kehitystä. Vaikeutena on se, että historia on miesten kirjoittamaa ja sellaisista asioista, jotka ovat miehille tärkeitä. Naisten hallitsemat toiminta-alat, kuten hoitaminen, eivät ole historiallisesti merkittäviä ja niistä ei kirjoitetussa historiassa ole paljon merkintöjä.” (Kättilölehti 2/1986).

Tutkimuksellisuus sekä yhteistyö hoitotyössä alkavat korostua Kättilölehden artikkeleiden sisällössä. Tutkimusraportti ommelaineiden ja ompelutekniikoiden vaikutuksesta episiotomian paranemiseen ja ompelutulokseen julkaistiin (Kättilölehti 5/1986) Kuopion Yliopistollisen keskussairaalan synnytyssalin henkilökunnan suorittamana. Kättilöiden kirjoittamia artikkeleita

olivat mm. ”Kätilön ulospäinsuuntautuva toiminta seksuaalisuutta ja yhdyselämää koskevissa asioissa” (Kätilölehti 3/1986), ”Automaatio äitiyshuollossa” (ylihoitaja Annikki Metsäpelto, Kätilölehti 1/1985, Förlossningsförlopp hos förstföderskor under inverkan av epiduralanalges; behov av värkstimulering (Gunilla Fridman, barnmorska förl avd Kätilölehti 4/1986). Lääketieteen tohtori Eila Hemmingin artikkeli ” Synnytysteknologia Suomessa” julkaistiin lyhennettynä (Kätilölehti 3/1986) englanniksi ilmestyneestä artikkelista :Obstetric practice in Finland. Samassa numerossa julkaistiin myös Jordemodern (6/84) artikkeli ”Perineotomier och perinealrupturer-en undessöknin av läkningsförloppet, jonka oli kirjoittanut kätilö Gunnarsson.

Arja Laiho

5.2.11. Toimittaja, HuK Arja Laiho (1988-1990): Kuuluuko asia minulle? (Kätilölehti 2/1988)

Päätoimittajana toimittaja Laiho korosti artikkelissaan monipuolisten näkemysten esittämistä. Hän itse laati lukuisia artikkeleita sekä teki haastatteluja. Hänen päätoimittajakautenaan

korostuvat artikkelit käsittelevät aihepiiriltään synnytyksen ja raskaudenajan hoitotyötä, sekä ammatillista yhdistymistä ja yhteikunnallisia asioita. Kätilöt kirjoittivat artikkeleita työhönsä liittyvistä kysymyksistä. Koulutuskysymykset liittyvät moneen kätilön kirjoittamaan artikkeliin, sillä keskiasteen koulunuudistus toi muutoksia kätilön koulutukseen.

Arja Laihon päätoimittajakautena julkaistiin hänen itsensä tekemiä haastatteluja mm. ”Paljon on tehty, mutta kaikki ei ole vielä valmista, keskustelu rouva Tellervo Koiviston kanssa (Kätilölehti 4/ 1989), ”Väestövastuinen perusterveydenhuolto ja kätilöt, kuntien keskusjärjestöjen edustajien

haastattelu” (6, 8/1989),”Äitiyshuollossa riittää kehityshaasteita”, Matti Grönroosin haastattelu (4/19989).

Kättilöosanottajien terveiset maailman eri konferensseista ja yhteistyöhankkeista välitettiin mm ”Mor -barn-projekt till Tanzania” (Kättilölehti 5/1989),”Terveiset Morasta” (Kättilölehti 12/1989),”Referat från Nordiskt Jordemoderförbunds styrelse” (Kättilölehti 6/1989) Kättilöopiskelijoidenkin ajatuksia äitiyshuollon rakennemuutoksesta voitiin lukea lehdestä(4/1989). Nim. ”Kuunnelkaa äitiä” (Kättilölehti 2/1990) kirjoitti omia kokemuksia artikkelissaan ”Erään synnyttäjän kertomus”. Nimimerkkejä käyttävät kirjoittajat ovat nyt useimmiten muita kuin kättilöitä, synnyttäjä, joka haluaa kertoa omasta kokemuksestaan. Kättilöopiskelijatkin alkavat kirjoittaa kokemuksistaan .

5.2.12 Kättilö Kirsti Kolehmainen (1990-1993). Hyvät Kättilöt.. omat ammattikunnan tekemät tutkimukset kättilötyön alueelta tulee saada tavoitteeksi (Kättilölehti 5/1990)

Päätoimittaja piti huolen siitä, että Kättilölehdessä välitettiin kättilötyöhön liittyvää uutta tietoa. Synnytyksen ja raskaudenaikainen hoitotyö on keskeisellä sijalla artikkeleissa.

Päätoimittaja ei kirjoittanut montakaan artikkelia, useimmiten ainoastaan pääkirjoitukset. Tutkimuksellisuus ja kokemuksellisuus sekä kansainvälisyys olivat ydinsisältöjä artikkeleissa.

Artikkelit ”Äitien ja kättilöiden kokemuksia pallisynnytyksistä” (Kättilölehti 5/1990), Vaihtoehtoinen psykoprofylaksia (emt.), Puolalaisessa synnytyssairaalassa ((6/1990),

Hoitokäytäntöä Karoliinisen sairaalan synnytysosastolla (6/1990) , ovat kaikki kättilöiden kirjoittamia artikkeleita.

Kättilöiden koulutuksen yhdenmukaistuminen Euroopassa oli tärkeä puheenaihe lehden sivuilla. Kansainvälisyys oli usein toistettu termi lehden sivuilla. Suomalaisen kättilön työhön omalääkäri - ja omahoitajajärjestelmä toivat uutta näkökulmaa. Kättilöt työskentelivät pääasiassa synnytyssairaaloissa. Kokeiluja hoitajan nimeämisestä potilaan omaksi hoitajaksi tehtiin useissa sairaaloissa.(Kättilölehti 4/1993)

Leena Valvanne seurasi tarkasti yhteiskunnallista kehitystä ja kirjoitti useasti artikkeleita Kättilölehteen. Mm. Eestiläisillä kiihkeä halu uudistaa synnytyksenhoitokäytäntöään (5/1990), Zurichissä synnytetään turvallisesti ja läheisesti (2/1990). Jorvin OS 6 toteutti unelmansa(Kättilölehti 3/1993).Kättilöt työskentelivät sairaaloissa monilla eri osastoilla.

Merja Kumpula

niikkuu - Tukkunitt für Baarnerker 2*6

5.2.13. Ylihoitaja, terveydenhuollonmaisteri Merja Kumpula (1993-1997):Perhevalmennuksen tärkeys (Kättilölehti 4/1993)

Päätoimittaja Kumpulan aikaisissa artikkeleissa korostuvat koulutukseen sekä synnytykseen ja naistentauteihin liittyvät artikkelit. Kättilöt työskentelivät synnytyssalin lisäksi sairaalan muilla eri erikoisaloilla Kumpulan aikana painotettiin erityisosaamista hoitotyön erialueilla. Kättilölehti paneutui syvällisesti osaamisen eri alueisiin. Päätoimittajan aikana artikkelissa korostui tutkimuksellisuus sekä kansainvälisyys.

”Suomi on ollut neuvolatoiminnan mallimaa maailmalle jo vuosia. Löytyy kuitenkin terveydenhuollon alalta alueita, jonka luullaan olevan laadukasta, vaikka emme ole laatineet minkäänlaisia mittareita, jolla määrittelisimme hyvän hoidon tason. ”Kättilöillä on syytä tarkistaa omat ja työyhteisönsä asenteet imetykseen” Päätoimittaja Merja Kumpula piti imetyksen edistämistä niin tärkeänä että koko Kättilölehti (5/1994, sivuja 31) omistettiin kokonaan imetykselle. ”Vauvamyönteinen Suomi” imetykäytäntöä käsiteltiin mm. käytännön imetysohjaustoimintaa toteuttavien, imettävien äitien , lastenlääkärien, synnytyslääkäreiden , sosiaali- ja terveysministeriön ja eri tieteenalojen tutkijoiden näkökulmasta.

Jordemodern 10/1993 artikkelin pohjalta esiteltiin Gunni Röcknerin tekemä väitöskirja, jossa tutkittiin episiotomian etuja ja haittoja verrattuna spontaaniin repeämiin ensisynnyttäjällä.. Tutkijat ehdottivat tutkimustuloksiin vedoten, että episiotomiaa ei pitäisi käyttää rutiinisti. (Kättilölehti 6/1993) . Se mihin tiedekuntaan, väitöskirja oli tehty ei selvinnyt artikkelin perusteella.

Päätoimittaja Merja Kumpulan aikana julkaistiin hoitotyöhön kuuluvia artikkeleita mm. ”Kannanottoja suomalaiseen kättilökoulutukseen suunniteltuihin muutoksiin” (Kättilölehti 5/1993), ”Hoidon jatkuvuuden periaate” (5/1993), ”Kokemuksia vuoteenvierusraportoinnista” (3/1993), ”Kokemuksia ympärileikkauksesta” (1/1993), ”Naiseksi, joka olet” (6/1993) . Lääketieteellisen artikkelin kirjoittaja Pentti Heinonen kirjoitti ” Sisäsynnytintulehdus ja sen hoito” Kättilölehti 1/1993) . Sama artikkeli julkaistiin Duodecim lehdessä 108: 1275-1280 vuonna 1992.

Valtakunnallisten Kättilöpäivien (Kättilölehti 6/1995) luentojen lyhennelmät julkaistiin Kättilölehdissä. Vuoden 1995 Kättilöpäivillä käsiteltiin WHO:n markkinoiman termin lisääntymisterveydenhoito -ohjelmaa, jonka asiantuntijoita kättilöt ovat. Kättilön rooli korostuu WHO:n ohjelmassa -Lisääntymisterveydenhoito - kättilötyö ja sen rooli turvallisessa äitiydessä.

Omalääkäri- ja omahoitaja järjestelmä vakiintuu käyttöön eri sairaaloihin. Kokemustenvaihto järjestelmästä on edelleen vilkasta (Kättilölehti 3/1995).

Kättilölehti välitti kättilöiden kokemuksia ja tuntemuksia kättilötyön roolin muutoksesta. Kättilötyön tietoperusta ja kehittäminen ovat aiheena useissa kirjoituksissa.

5.2.14. Kättilö Mervi Parviainen (1997-) ” On hienoa olla kättilö
(Kättilölehti 6/1996)

5.2.15 Yhteenveto päätoimittajista ja heidän koulutustaustansa heijastumisesta Kättilölehden aihepiireihin

Kättilölehden historiaa voisi kuvata kahdella erilaisella aikakaudella, lääkäreiden ja kättilöiden aikakaudella. (Liite 3). Kättilölehden ilmestymisestä alkaen ovat lääkärit ja kättilöt kirjoittaneet artikkeleita lehteen. Päätoimittajan tausta korostuu ainoastaan lääketieteellisten synnytyksen-raskauden ja naistentauteihin liittyvissä artikkeleissa. Lääkärit kirjoittavat taudista, tutkimusdiagnostiikasta sekä taudin lääketieteellisestä hoidosta. Lääkärikirjoittajat paneutuivat artikkeleissaan kättilöiden aseman parantamiseen ja ammattiyhdistystoimintaan. Yhteikunnalliset kysymykset sekä koulutukseen liittyvät artikkelit ovat ajankohtaisia koko lehden ilmestymisen ajan

Kättilöt kirjoittavat lehteen artikkeleita nimimerkillä, mutta hyvin pian artikkelit kirjoitetaan omalla nimellä. Kättilöiden kirjoittamien artikkeleiden aihepiirit ovat hyvin laajat. Kättilöpäätoimittajat käsittelevät artikkeleissaan yhteikunnallisia asioita, koulutukseen liittyviä kysymyksiä sekä kättilön osuutta synnytyksen- raskauden ja naistentautien hoitamisessa. Kättilön ennaltaehkäisevä valistus- ja ohjaustyö korostuu esim. syöpätautien , sukupuolitautien sekä tuberkuloosin ennaltaehkäisyssä.

6. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Yleensä paljon lehtiä lukevat ihmiset ovat oman käsityksenä mukaan keskimääräistä aktiivisempia ihmisiä monessa suhteessa: he käyttävät aikaa enemmän harrastuksiin, ovat kiinnostuneempia yhteiskunnallisista asioista, myös maailmanlaajuisista. Omaan ammattiin liittyvä lehti on heidän mielestään parhaimmillaan työn kannalta hyödyllinen, asiapitoinen, kantaaottava ja perusteellinen (Liimatainen 1986).

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kuvata terveydenhuoltoalan ammattilehden, Kättilölehden sisältöä ja niitä aihepiirejä jotka toistuvat läpi vuosikymmenien. Sekä tarkastella lehden päätoimittajien koulutustaustan heijastumista artikkeleiden sisältöön.

Tämän tavoitteen lähtökohta perustuu omaan olettamukseen” että Kättilölehdessä on jotakin muutakin kuin synnytykseen ja naistentauteihin” liittyvää asiaa. Tähänastisia tutkimuksia ammattilehdistä on hyvin vähän. Erityisesti ammattilehden käyttöä opetuksessa on tutkittu vähän (Härkönen 1988). Härkösen tutkimuksessa todetaan mm.” ammattilehdet antavat erittäin hyvin lisätietoa tämänhetken käytännön tilanteisiin, innostaa hankkimaan itse ajankohtaista tietoa alan lehdistä...sidos nykyhetkeen ja konkreettista tietoa.”

Näistä lähtökohdista käsin selvitin ne aihepiirit, jotka toistuvat Kätilölehdessä läpi sen ilmestymisen ajan. Tutkimuksen mukaan Kätilölehti on julkaissut sunnitykseen-raskauteen ja naistentauteihin liittyviä artikkeleita koko ilmestymisensä ajan. Lehden artikkeleiden välityksellä saadaan tietoa, kuinka synnytys hoidettiin kotona, saunassa tai ladossa ja kuinka kätilö toimi lapsen ulosauttajana. Havainnollisesti kerrotaan niistä vaiheista, kun synnytykset hoidetaan sairaalassa ja raskaudenaikainen hoito jää kätilöille. Kätilöiden tehtäviä vähitellen lisätään valistustyöstä, ohjaus ja neuvontaan painottuvaan hoitotyöhön. Kätilö on äitiyshuollon asiantuntija. Artikkelien kautta saadaan myös tietoa kätilön tehtävien muuttumisesta sairaalaan. Kätilö hoitaa äitiä, lapsia ja naisia sairaalassa. Tämän aihepiirin lisäksi Kätilölehti on välittänyt tietoa erilaisista taudeista. Kätilölehdessä voidaan lukea kuinka tunnistetaan mm. tuberkuloosin oireet, miten tauti diagnosoidaan ja miten tauti hoidetaan. Kätilölehdistä löytyy artikkeleita lähes kaikista taudeista, mitä tunnetaan sekä tautien diagnostiikan kehitys ja hoitomuodot.

Yhteiskunnalliset artikkelit Kätilölehden sivuilla toistuvat läpi vuosikymmenien. Kätilölehti on julkaissut ajankohtaisia artikkeleita yhteiskunnallisista tapahtumista. Kätilölehteä voisi kuvata myös väestöpoliittiseksi lehdeksi (Nätkin 1997). Kätilölehdet kertovat sodan vaikutuksesta, sodasta selviytymisestä ja erityisesti naisen merkityksestä perheen ja yhteiskunnan rakentamisessa.

Kätilölehden artikkeleiden välityksellä saadaan selkeä kuva kätilökoulutuksesta Suomessa. Kätilökoulutus alkoi Suomessa 1816 Turun synnytyslaitoksella ja tällä hetkellä kätilökoulutusta annetaan useissa terveydenhuolto-oppilaitoksissa. Kätilökoulutuksen historia ja koulutuksen muuttuminen välittyvät artikkeleiden kautta.

Kättilöyhdistysten perustamisesta alkaa kättilöiden tiivis yhteistyö. Yhteistyön ja kokemustenvaihto mahdollistuu Kättilölehden välityksellä. Ammattiyhdistystoiminta luo ammatillista yhteenkuuluvuutta oman alan edustajien kanssa. Kättilölehti kertoo naisen ammatin kehitymisestä 100-vuoden ajalta sekä ammattiyhdistystoiminnan merkityksestä siinä.

Kättilölehden aihepiirien moninaisuus, ajankohtaisuus, syvällisyys, monipuolisuus ja käyttökelpoisuus tutkimutuloksena pakottaa pohtimaan ammattilehden käyttöä opetuksessa yleensä. Kättilökoulutuksen tavoittena on, että opiskelija hallitsee hoito- ja kättilötyön tehtävissä vaadittavan teoreettisen ja käytännöllisen tiedon... sekä että hänellä on herkkyyys havaita yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia. ”Oppikirja joka kuukausi” olisi oivallinen apuväline tavoitteiden saavuttamisessa.

Tutkimustulokset Kättilölehden päätoimittajien koulutustaustan heijastumisesta Kättilölehden aihepiiriin sisältöön antavat viitteitä siitä, että päätoimittajan koulutustaustalla ei ole ollut suurtakaan merkitystä aihepiirien jatkumisesta vuodesta toiseen. Aihepiirit ovat jatkuneet vuodesta toiseen, riippumatta siitä kuka on päätoimittaja ja minkä koulutuksen hän on saanut. Aihepiiri, mitä kukin päätoimittaja on korostanut, liittyy enemmänkin yhteiskunnallisiin tapahtumiin ja muutoksiin sekä koulutuksessa että yhteiskunnassa.

Tärkeää on pohtia tähän tutkimukseen liittyviä tekijöitä, joilla saattaisi olla vaikutusta tutkimustulokseen. Kättilölehden sisältö 1896-1996 tutkimusaineistona on hyvin laaja. Perehdyin yksin Kättilölehden sisältöön. Artikkelit, joita poimin tarkasteltavikseni, kuvaavat henkilökohtaista mielenkiintoa. Toisaalta tutkimus on toistettavissa samaa tutkimusmenetelmää käyttäen. Ne aihepiirit, jotka toistuvat artikkelissa läpi vuosikymmenien, on mahdollista löytää tutustumalla

Kättilölehden päätoimittajien koulutustaustan heijastumista artikkeleiden aihepiiriin voisi pohtia erikseen. Jokainen päätoimittaja korosti jotakin aihepiiriä enemmän, mutta aihepiirin valintaan vaikuttivat yhteiskunnassa vallitsevat tapahtumat enemmän.

Jatkotutkimusaiheita Kättilölehden vuosikerroista löytyy useita. Mielenkiintoista olisi selvittää kättilötyön historiallisia kehitysvaiheita , kättilötyön roolin selkiyttämistä suomalaisessa yhteiskunnassa, kättilötyön tietoperustan kehittymistä ja erityisesti Kättilölehden mahdollisuudet opetuksessa.

LÄHDELUETTELO

Ammattilehti 4/1966

Ammattikasvatushallitus. 1996. Kätilön opetussuunnitelma peruskoulu- ja ylioppilas pohjaista koulutusta varten. Valtion painatuskeskus, Helsinki.

Field P. A., Morse J.M. 1985. Nursing Research: The Application of Qualitative approaches. Rockville, MD:Aspen.

Grönfors M. 1982. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. Juva:WSOY graafiset laitokset.

Hirsjärvi S., Hurme H. 1985. Teemahaastattelu. Yliopistopaino, Helsinki.

Hirsjärvi S, Remes P., Liikanen P., Sajavaara P. 1990. Tutkimus ja sen raportointi. Jyväskylä, Kirjayhtymä.

Huttunen L., Jauhiainen A. 1989. Kätilökoulutuksen opetussuunnitelman tavoitteista ilmenevät kätilötyötä ja kätilötyön opetusta ohjaavat tekijät. Tutkielma. Kuopion yliopiston hoitotieteen ja terveydenhuollon hallinnon laitos.

Hämäläinen J. 1987. Laadullinen sosiaalitutkimus käytännössä. Kuopion yliopiston julkaisuja. Yhteiskuntatieteet. Tilastot ja selvitykset 2/87. Kuopio

Hänninen S-L. 1965. Kätilötyön vaiheita. Otava, Helsinki.

Härkönen R-S. 1988. Ammattilehti oppimateriaalina. Ammattilehtien opetuskäyttökokeilun tutkimusraportti. Kuopion lääninhallitus/ Kouluosasto.

Härkönen R-S. 1988. Aikakauslehti koululuokassa-alku viestintäkasvatukselle? Helsinki, Valtion painatuskeskus/Kouluhallitus

Härkönen R-S. 1994. Viestintäkasvatuksen ulottuvuudet. Väitöskirjatyö, Helsingin yliopiston kasvatustieteellinen tiedekunta. Tutkimuksia 125.

Jaatinen P., Raitala B. 1993. Hoitotyön ammatin kehittyminen perusterveydenhuollon avoterveydenhuollossa kansanterveystilain voimassaoloaikana. Pro-gradu tutkielma. Turun yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta.

Kätilölehdet vuosilta 1896-1996.

Laiho A. 1991. (toim.) Viisaista vaimoista nykyajan kätilöiksi. Kätilökoulutus Suomessa 175 vuotta. Valtion painatuskeskus, Helsinki.

Lang L. 1993. Kätilöiden hoitoideologia ja synnyttäjien hoitoa koskevia odotuksia ja kokemuksia. Kurkistus erään yliopistollisen keksusairaalan synnytysosaston hoitokulttuuriin. Pro-gradu-tutkielma. Hoitotieteen laitos. Oulun yliopisto.

Lang L., Nikkonen M. 1994. Kätilöiden hoitokulttuuri ja synnyttäjien hoitoa koskevia odotuksia ja kokemuksia. Hoitotiede 6.

- Leino-Kilpi H. 1990. Hyvän hoitamisen arviointiperusteet. Lääkintöhallituksen julkaisuja 163. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Liimatainen E. 1986. Lukeva ihminen on aktiivinen ihminen. Kansallisen mediatutkimuksen tuloksia käsittelevä artikkeli. Aikakauslehdistä 1/1986.
- Manninen M. 1970. Metsälehdien lukijatutkimus, Puumarkkinatieteen laudaturtyö metsätutkintoa varten. Elokuu 1970. Maa- ja metsätieteellinen tiedekunta.
- Matintupa E. 1995. Barnmorskestuderandes yrkesparadigm-en kvalitativ studie av paradigmets slutskedet av vårdutbildning. Pro-gradu avhandling i vårdvetenskap. Samhälls och vårdvetenskapliga fakulteten. Institutionen för vårdvetenskap. Åbo Akademi.
- Mediasidonnaisuustutkimus 1995. Suomen Gallup, Aikakauslehtien liitto
- Meleis I. 1991. Theoretical Nursing; Development & Progress. J.B. Lippincott Company. Philadelphia
- Mäkisalo M. 1992. Eettinen keskustelu terveydenhuollon ammattilehdissä. Sairaanhoidaja 7.
- Nurmela T. 1989. Kolmen hoitotyön oppikirjan antama kuva ihmisestä, terveydestä, sairaudesta ja sairaanhoidajan työn kvalifikaatioista. Pro-gradu tutkielma. Tampereen yliopisto. Kansanterveystieteen laitos.
- Nätkin R. 1997. Kamppailu suomalaisesta äitiydestä. Väitöskirjatyö, sosiaalipolitiikan laitos. Tampere, Gaudeamus.
- Pelkonen M., Perälä M-L. 1992. Hoitotyön laadunvarmistuksen perusteet. Helsinki, Kirjayhtymä.
- Peni R. 1994. Ensimmäistä lastaan odottavien suomalaisten naisten synnytykseen liittyviä odotuksia raskauden keskivaiheessa. Tutkielma. Terveydenhuollon opettajan koulutusohjelma. Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos.
- Pietilä V. 1976. Sisällön erittely. Helsinki, Gaudeamus.
- Pietilä J. 1988. Metsälehdien lukeminen, metsälehdien lukijat. Helsinki, Metsälehti.
- Pietilä A-M. 1992. Vuosina 1982-1987 valmistuneiden suomalaisten hoitotieteen lisenssiaattitöiden analyysi. Oulun yliopisto, Hoitotieteen laitos.
- Pihlajaniemi A. 1992. Synnytyskipu ja kättilön toiminta synnytyskipun lievittämiseksi. Pro-gradu-tutkielma. Oulun yliopisto. Hoitotieteen laitos.
- Savolainen I. 1988. Kättilön työhön liittyvät arvostukset ja hoitomenetelmät synnytyksen aikana. Pro-gradu tutkielma. Helsingin yliopisto. Yleislääketieteen laitos.
- Soiva K. 1978. Synnytysopin oppikirja kättilöille. WSOY, Porvoo.
- Styrman M. 1992. Synnyttäjän hyvä hoito säännöllisessä synnytyksessä ensisynnyttäjän kokemana. Tutkielma Hoitotieteen laitos. Turun yliopisto.

Suomen posti oy 1995. Tiedoite.

Tynjälä P.1991. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. Kasvatuslehti 5-6.

Valtion teknillinen tutkimuslaitos (VTT). Tiedote 1995.

Valvanne L. 1986. Rakkautta pyytämättä. Valtakunnankätilö muistelee. Helsinki,Painokaari Oy.

Varto J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Kirjayhtymä. Tammer-Paino Oy. Tampere.

Vehviläinen K. 1983. Synnyttäjän ja kätilön välinen vuorovaikutus. Tutkielma. Kuopion Korkeakoulun terveydenhuollon hallinnon laitos. Kuopio.

Villikka M.L. 1981. Synnytyksen hoito synnyttäjän ja kätilön välisenä vuorovaikutuksena. Sairaanhoidon vuosikirja XVIII.SHKS.Helsinki.

Vänttinen T.1996a Mitä Kätilölehdessä kirjoitetaan? Julkaisematon käsikirjoitus.

Vänttinen T.1996. Kätilö synnyttäjän ja hänen perheensä hoitajana. Lisensiaattitutkimus. Hoitotieteen laitos, Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Kuopion Yliopisto.

Zion A.B. 1988. The process of developing patient education materials for infertile couples. JOGGN-Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing.17

Åsted-Kurki P.1984. Potilaskäsityksistä suomalaisten sairaanhoitajien kirjoittamissa hoitotyön oppikirjoissa v. 1912-1967. Pro-gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. Kansanterveystieteen laitos.

Liite 1.

Luokitusrunko Kätilölehden lukemista varten

- Yleiskuva Kätilölehdestä (identifiointinumero)
- päätoimittaja: koulutustausta
- lehden sisältö : otsikko, ydinsisältö, lause
- artikkelin ydinsisällön toistuminen
- ketkä lehteen kirjoittivat: nimi, nimimerkki, ammatti

Aineistosta nousseet Kätilölehden ydinsisällöt (jotka toistuivat artikkeleissa) yhdistettiin Kätilölehden aihepiireiksi:

- synnytyksen hoitoon ja naistentauteihin liittyvät aihepiirit
- muut taudit ja niiden hoito, esim. sukupuolitaudit
- yhteiskunnalliset aihepiirit
- koulutukseen liittyvät aihepiirit
- ammattiyhdistystoimintaan liittyvät aihepiirit

Esim. Kätilölehti v. 1943

Päätoimittaja Rosa Lilja-Johansson -lääkäri/ huhtik 1943 Kersti Vuorjoki-kätilö

-ansiotyö ja äitiys

-kodin ilo

Yhteiskunnalliset aihepiirit

-calmnette-suojarokotuksesta

-naisten sukupuolitaudeista

Synnytykseen -raskauteen ja naistentauteihin liittyvät
Taudit

-koulutuspäivät kätilöille

-kansanterveyspäivät

-kätilöiden tärkeä osuus kansanterveystyössä

Koulutukseen liittyvät aihepiirit

Ammattiyhdistystoimintaan liittyvät aihepiirit

-katsaus kätilökoulutukseen

-sairaanhoitajan koulutus

-kirjauutuudet

-kirja äitiyshuoltotyöntekijöille

Ilmoitukset ,mainokset, muistamiset

Päätoimittajan koulutustaustan heijastuminen artikkelin aihepiiriin

esim. päätoimittaja-koulutustausta-artikkelin aihepiiri

Valvanne - kätilö

-koulutukseen liittyvät aihepiirit

(artikkelit: Opintopäivistä, Kätilö-
huomisen maailmassa, etc)

Liite 2

KÄTILÖLEHTI 1986-1996

PÄÄTOIMITTAJAT 100- VUODEN AIKANA

Ammatti	nimi	päät. kausi
Lapsenpäästöopin ja lastentautien professori	Gustaf Heinricius	1896-1915
Synnytys ja naistentautiopin professori	Carl Hahl	1915-1920
Naistentautien ja synnytysopin professori	Seth E. Wichman	1920-1923
Synnytys ja naistentautien lisensiaatti	Rosa Lilja-Johansson	1923-1943
Kätilöopiston ylikätilö, kätilötoimen ylitarkastaja, sosiaalineuvos	Kersti Vuorjoki	1943-1946
Lääninlääkäri	Helmi Jaakkimainen	1946-1947
Naistentautien ja synnytyksen erik.lääkäri	Anja Bardy	1947-1948
Kätilöopiston ylikätilö, kätilötoimen ylitarkastaja ,sosiaalineuvos	Kersti Vuorjoki	1948-1950
Kaupungin kätilö	Aili Huttunen	1950-1956
Lääninkätilö	Leena Valvanne	1957-1985
Kätilö, sair.-hoidon opettaja	Maija Kennovaara	1985-1987
	(Nyk. Pajukangas)	
Toimittaja, HuK	Arja Laiho	1988-1990
Kätilö	Kirsti Kolehmainen	1990-1999
Ylihoitaja, kätilö	Merja Kumpula	1993-1997
Kätilö, erikoissairaanhoitaja	Mervi Parviainen	1997-

Kättilölehden äätoimittaja/ LIITE 3	Kättilölehden aihepiirit	Kättilötyön sisältö	Kättilötyön säätely
lehteen kirjoittajat G. Heinricius(1896-1915) -lääkärit -kättilöt -nimimerkit	Synnytykseen liittyvät artikkelit,taudit ja niiden hoito Synnytyksen hoito Ammattiyhdistystoimintaan liittyvät artikkelit	Kättilöhoitoisten synnytysten määrä yht.45.5%(synn.lait.10% ja kotona 35.5%) Apuna instrumentteja Lapsen ulosautto Synnytyksavun antaminen,synnytyksavustaja	Kättilökoulutus 2-vuotinen,opetusta suomen kiellä,kättilövala,kättilöillä rokotusoikeus Synnytyksiäpihtien käytön opetus v. 1890 sairaanhoitaja koulutus alkaa Kättilöyhdistykset syntyvät v.1920 kättilöohjesääntö Laki kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin ja niiden palkkaukseen Kättilötoimen harjoittaminen muillatkuin koulutetuilta henkilöiltä kiellettiin
C.Hahl (1915-1920) -lääkärit -kättilöt -nimimerkit	Ammattiyhdistystoimintaan liittyvät artikkelit Koulutukseen liittyvät artikkelit	Synnyttävä nainen Imeväisikäinen lapsi Synnytyksavustaja,äitiyshuolto ja naistentautienhoito	
S.E. Wichman (1920-1923) -lääkärit -kättilöt -nimimerkit	Koulutukseen liittyvät artikkelit Yhteiskunnalliset artikkelit		
R.Lilja-Johansson (1923-1943) -lääkärit -kättilöt -nimimerkit	Muut taudit Veneeriset taudit Muut taudit-maistentaudit Naistentaudit Silmätaudit Hammassairaudet	Naiset ja imeväisikäiset Lastenhoito tärkeää Sairaalasynnytyksissä lääkäri mukana Äitiysneuvonta Äitiyshuolto, synnytyksavustaja ja naistentauttien hoito	Kättilöiden vähimmäismäärä maalaiskuntiin v.1926 kättilöohjesääntö koulutuksen osalta koulutus 15 kk,tutkinnon suorittamisessa läsnä lääkintöhallituksen edustaja, kättilövakuutus v.1934 äitiysneuvola Kättilöopiston yhteeyteen Koulutus 2-vuotinen ,helpotuksia sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille,äitiysneuvonn an opetus alkaa
		Asetus koski kaikkia kuntia.ä	v.1937 Asetus kättilötoimen harjoittamisesta,äitiysavustu slaki
	Ammattiyhdistystoiminta Koulutukseen liittyvät artik.	Äitiyshuolto kättilöiden tehtävä Naistentautien hoito Kättilö laaja-alainen äitiyshuollon asiantuntija, ei pelkästään synnytyksavustaja Naiset ja vastasyntyneet	v. 1943 Lääkintöhallitukseen kättilötoimen tarkastaja Kättilöiden kertauskurssit, pihtikurssit lopetettiin,gynegologian opetus opetussisätöihin samoin yhteiskunnallista huoltoa koskevat ohjeet
K.Vuorjoki (1943-1946)	Koulutusartikkelit	Äitiyshuoltotyö,synnytyksav	v. 1944 laki

-kättilöt -lääkärit	Ammattiyhdistystoimintaan liittyvät artikkelit Synnytykseen ja naistentaut. liitt.artikkelit	ustaja ja naistentautien hoito	kunnankättilöistä ja kunnallisista äitiys- ja lastenneuvoloista
H.Jaakkimainen (1946- 1947)			
A.Bardy (1947-1948)			
K.Vuorjoki (1948-1950)			
A.Huttunen (1950-1956)	Koulutusartikkelit Ammattiyhdist.toiminta		v. 1956 Keskussairaalaalaki kättilöt työskentelevät sekä kunnissa että sairaaloissa -ensimmäinen äitiyspoliklinikka v. 1958
-kättilöt -lääkärit L.Valvanne (1957-1987) -kättilöt -lääkärit	Koulutukseen liittyvät artikkelit Ammattiyhdistystoiminta Synnytyksen hoitoon liitt.art.		v. 1960 Kättilöitä koulutetaan vain sairaalan tarpeisiin, kättilön tutkintonimike häviää 2 vuotinen kätikkoulutus lakkautetaan,koulutuksesta sairaanhoitajien erikoiskoulutus, naistentautien erityisasiantunijuus, kättilökoulutus ammattikasvatushallituksen alaisuuteen
	Yhteiskunnalliset artikkelit	Naistentautien hoidon erityisasiantunijuus -ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa	v. 1968 Asetus sairaanhoitotoimen harjoittamisesta
	Koulutukseen liittyvät artikkelit Yhteiskunnalliset artikkelit Synnytykseen ja naistentau.liittyvät artikkelit	Naistentautien osastot Synnytyssalityöskentely Sairaalatyöskentely Isät synnytyssaliin mukaan Luonnonmukainen syntymä Aktiivisyntytyys Asiakkaan kokemukset ja osallistuminen hoitoonsa Synnytys- synnytystapahtuma, uuden terminologian käyttö- Synnytyssavustajan ja naistentautien hoito Laaja-alainen ammattitaito Teoreettisesti hallittu työ	v. 1972 Kansanterveyslaki Kättilöt työskentelevät pääasiassa sairaalassa Kättilöiden ja terveyssisarten virat terveydenhoitajien viroiksi Kättilön tutkintonimike otetaan uudelleen käyttöön
M.Kennovaara (1985-1987)			v. 1987Keskiasteen koulunuudistus

		Uusi tieto ja oppimiskäsitys Kokonaishoito, jatkuvuus, tur- vallisuus, yksilöllisyys, omat oimisuus, terveyskeskeisyys Vuorovaikutus ja kommunikaatio	
-kättilöt			Kättilökoulutusta myös muissa sairaanhoito- oppilaitoksissa
A.Laiho (1988-1990)	Koulutukseen liittyvät artikkelit Yhteiskunnalliset artikk.	Kättilöt sairaaloissa monilla eri erikoisaloilla Ohjaustaidot, itsensä ja ammattinsa kehittämistaidot	
K.Kolehmainen (1990- 1993) -kättilöt -lääkärit		Oman tieteenalankehitys	v. 1991 Erikoissairaanhoitolaki Sosiaali ja terveysalan kehittämiskeskus
			Opetushallitus
M.Kumpula (1993-1997)	Koulutukseen liittyvät artikkelit	Kättilötyön tietoperusta, kättilötyön roolin selkiyttäminen Kättilötyön tietoperustan kehittäminen, laadunvarmistus	Kättilökoulutus siirtyy ammattikorkeakouluihin Eu-direktiivien mukainen kättilökoulutus, kesto 4,5 tai 5.5.vuotta
-kättilöt -lääkärit		Omalääkäri- ja omahoitajajärjestelmä Laadunvarmistus	
M.Parviainen (1997-			

Lähde: Hänninen
1965, Kättilötyön vaiheita